

NESTNIK

Letnik XXVI.

Celovec, petek, 13. avgust 1971

Štev. 32 (1517)

Javna razprava o ustavnih spremembah:

Slovenija opredeljena kot država ki temelji na suverenosti slovenskega naroda

Po izvedbi ustavnih sprememb na zvezni ravni se je v Jugoslaviji začela zdaj široka razprava o ustavnih spremembah na ravni republik in avtonomnih pokrajin. Tako je bil tudi v Sloveniji objavljen osnutek ustavnih dopolnil k slovenski ustavi, s katerimi bo nedvomno napravljen važen korak v zgodovini slovenskega naroda. S temi spremembami oziroma dopolnili ustave je Slovenija namreč na novo opredeljena kot država, ki temelji na suverenosti slovenskega naroda ter na oblasti in samoupravljanju delavskega razreda in vseh delovnih ljudi ter kot socialistična samoupravna in demokratična skupnost delovnih ljudi in občanov, slovenskega naroda ter italijanske in madžarske narodnosti.

O tej opredelitvi in državni ureditvi Slovenije govori amandma XXV, v katerem je med drugim rečeno, da v Socialistični republiki Sloveniji delovni ljudje in občani zagotavljajo in uresničujejo suverenost, enakopravnost in narodno svobodo; zagotavljajo neodvisnost in ozemeljsko neokrnjenost republike ter obrambo socialistične ureditve; razvijajo samoupravne socialistične družbeno-ekonomske in politične odnose; zagotavljajo svobodo in pravice človeka in občana; zagotavljajo in uresničujejo

ročjih v okviru zunanje politike. Socialistične federativne republike Jugoslavije in mednarodnih pogojev; izpolnjujejo dolžno skrb za Slovence v zamejstvu in tujini; urejajo družbene odnose in opravljajo vse druge družbene zadeve, ki so pomembne za politično, gospodarsko in kulturno življenje, obrambo in socialistični samoupravni demokratični družbeni razvoj SR Slovenije.

V teh načelih so zajeli vsi tisti elementi, ki predstavljajo državotvornost in suverenost naroda. Pri tem je vsekakor zanimivo, kako bo v novi oziroma izpopolnjeni ustavi Slovenije jasno in daljnosežno določena enakopravnost pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti s pripadniki slovenskega naroda. Poleg že omenjene tozadevne opredelitve v amandmaju XXV pa je o položaju narodnostnih manjšin še posebej govora tudi v amandmaju XXXVII, kjer je izrecno povedano, da republika v okviru svojih z ustavo in zakoni določenih pravic in dolžnosti „ureja in zagotavlja položaj in pravice italijanske in madžarske narodnosti in skrbi za njun vsestranski razvoj“, kakor skrbi tudi za varstvo z ustavo določenih pravic drugih narodnosti, ki živijo na območju republike.

Za nas pa je nedvomno še posebej važno določilo amandmaja XXV, ki nalaga republiki Sloveniji, da „izpolnjuje dolžno skrb za Slovence v zamejstvu in tujini“.

V drugih ustavnih dopolnitvah so zajete nove ustavne pristojnosti republike. Tako opredeljuje amandma XXVII tiste dejavnosti, s katerimi se neposredno zadovoljujejo življenjske potrebe delovnih ljudi in občanov; to so dejavnosti, ki jih opravljajo komunalne, stanovalske in podobne delovne organizacije, pa tudi cestna podjetja, veliki tehnični sistemi s področja energetike, prometa, zvez, vodnega gospodarstva itd. Amandma XXXII govori o družbenem planu Slovenije, medtem ko amandma XXXIII opredeljuje mesto in vlogo Narodne banke Slovenije. Vprašanjem službe družbenega knjigovodstva (po naših pojmih je to neke vrste nadzorna oblast) je namenjen amandma XXXIV, o financiranju splošno-družbenih potreb iz proračunskih sredstev govori amandma XXXV, pokrivanje neposrednih potreb delovnih ljudi in občanov po samoupravnih poti pa je urejeno z amandmajem XXXVI. Poleg teh dopolnil, ki vsebujejo pretežno originalne ustavno-pravne norme republike Slovenije, obsega ustavna reforma še vrsto nadaljnjih amandmajev, v katerih so v bistvu prevzeta zvezna načela, vendar so na posameznih področjih prav tako dopolnjena ali oblikovana povsem izvirno v skladu z novimi ustavnimi pristojnostmi republike.

Sedanja javna razprava o osnutku ustavnih dopolnil k slovenski ustavi bo predvidoma trajala do oktobra.

Okoli Berlina se začena jasni

Pred deseti leti je zaostreval okoli berlinskega vprašanja naša svojčasni višek s postavitvijo tako imenovanega berlinskega zidu, za katerega „rojstni dan“ velja 13. avgust 1961. V teh desetih letih se je na nenavadni meji iz opeke in cementa zvrstilo mnogo človeških tragedij; prav tako veliko pa je bilo tudi številnih političnih zapletov, ki so se dogajali okoli in zaradi razdeljenega mesta, nekdanje prestolnice Nemčije.

Zapleti okoli berlinskega vprašanja trajajo pravzaprav že dalj, več kot petnajst let in je večkrat prišlo med Vzhodom in Zahodom do resnih zaostreval z znanimi „berlinskimi krizami“ različnih oblik in vsebin, ki so ne le enkrat sejale vojno psihozo. Na boljše se je obrnilo lani marca, ko so štiri velike sile po svojih diplomatskih zastopnikih pričele znova obravnavati pristojnosti v Berlinu in še posebej odnos Zahodnega Berlina do Zahodne Nemčije.

Na začetku so bila stališča še daleč vsaksebi. Zahod je na primer terjal, naj bi se pristojnost štirih velikih sil pri ponovnih pogovorih razširila na oba dela mesta, medtem ko so na Vzhodu povsem izključevali vprašanje Vzhodnega Berlina, ki da je glavno mesto Vzhodne Nemčije. Ker pa so v Moskvi želeli spričo prizadevanj za evropsko varnostno konferenco pokazati prav v tem pomembnem vprašanju dobro voljo, Amerika pa je hotela preizkusiti to dobro voljo, so pogajanja nadaljevali.

Pri tem je nedvomno igralo pomembno vlogo dejstvo, da bi rešeni berlinski problem omogočil zahodnonemškemu kanclerju, da bi v skupščini dosegel ratifikacijo nemško-sovjetskega in nemško-poljskega sporazuma. To dejstvo so slednjič pričeli upoštevati tudi v Moskvi in so skušali pridobiti za gibčnejše stališče tudi preveč „odločno“ vzhodnonemško vlado. Nedavne personalne spremembe v državnem in političnem vodstvu Vzhodne

Nemčije so končno omogočile tudi tam širši manevrski prostor.

In zdaj, ob desetletnici „berlinskega zidu“, vse kaže, da se je okoli Berlina začelo jasni. Ravno v teh dneh so se veleposlaniki štirih velikih sil večkrat sestali v palači, ki je bila v prvem povojnem obdobju sedež skupne kontrolne komisije za Nemčijo. Njihovi razgovori so potekali za zaprtimi vrati in v javnost ni prodrla nobena podrobnost. Vendar pa politični opazovalci ne izključujejo možnosti, da bo prav zdaj uspelo doseči okvirni sporazum o berlinskem problemu, ki bi bil potem podlaga za podrobna pogajanja na ravni ekspertov.

Tak sporazum bo po vsej verjetnosti obsegal ureditev prometa in dogovor o političnem statusu Zahodnega Berlina. Pozneje, v drugi fazi, pa bi zahodnonemška vlada in zahodnoberlinski senat ločeno obravnavala s predstavniki vzhodnonemške vlade podrobnosti, ki se nanašajo na promet med Vzhodno Nemčijo in Zahodnim Berlinom. Taki mednemški pogovori pa bi segali še dalje, tja do možnosti ureditve dvostranskih meddržavnih odnosov — „na posebnih podlagi“ — kot je to večkrat omenil zahodnonemški kancler Brandt. Po mnenju Bonna namreč obe Nemčiji ne moreta biti druga drugi „inozemstvo“.

Morebitni sporazum o Berlinu, ki bi ga sprejeli poleg štirih velikih sil tudi obe Nemčiji, bi nedvomno močno vplival na mednemške odnose. To bi bilo velikega pomena zlasti v času, ko so vsakeršne zamisli o zopetni združitvi obeh držav ostale le še teoretična postavka in nič več. Kajti ureditev berlinskega vprašanja in z njo povezana normalizacija mednemških odnosov bi prav gotovo bistveno izboljšala tudi splošne odnose med Vzhodom in Zahodom, kar bi lahko veliko koristilo tudi pri obravnavanju in reševanju drugih odprtih vprašanj današnjega sveta.

Prerekanje zaradi mandatov

Kakor smo v našem listu že poročali, bodo 10. oktobra v Avstriji spet državnozborske volitve. Pri teh volitvah bo prvič izvoljeno večje število poslancev, in sicer namesto dosedanjih 165 zdaj 183. Prav tako bodo pri letošnjih volitvah prvič veljala tudi druga določila reformiranega zakona o volitvah, med drugim določilo, po katerem Avstrija ne bo več razdeljena na 25 volilnih okrožij, marveč jih bo le 9, kolikor je zveznih dežel, ki bo odslej vsaka tudi enotno volilno okrožje.

Čeprav bodo o mandatih odločali volivci šele 10. oktobra, se je o teh mandatih že začelo prerekanje med strankami. Posebno živčna je ÖVP, ki ji razpis volitev za letošnji jesen ne gre v glavo (ker ji še ni povsem uspelo prebroditi notranje težave). Tako zdaj na vse mogoče in nemogoče načine poskuša, da bi napravila zmedo, če že ne more doseči preložitve volitev.

Zvezna ustava določa, da se mandati razdelijo na posamezna volilna okrožja na podlagi števila prebivalcev, ugotovljenega pri zadnjem ljudskem štetju. Ker rezultati letošnjega ljudskega štetja še niso dokončno znani, so bile volitve razpisane na osnovi ljudskega štetja 1961. To pa je po mnenju ÖVP nesprejemljivo, protustavno. Pri tem je vsekakor treba upoštevati dejstvo, da že začasni podatki letošnjega ljudskega štetja kažejo precejšnje spremembe v številu prebivalcev posameznih zveznih dežel, kar bo po vsej verjetnosti povzročilo, da bo nekaj državnozborskih mandatov „romalo“ z vzhoda na zahod, torej v tiste dežele, kjer je ÖVP — vsaj doslej — uspešno branila svoj vodilni položaj.

Kako je pravno s to stvarjo, trenutno še nihče ni povsem na jasnem. Končna odločitev bo, kakor napoveduje ÖVP, padla na ustavnem sodišču. Politično in strankarsko-propagandistično pa se zadeva izrablja že zdaj: Začelo se je prerekanje zaradi mandatov, ki jih še nihče nima.

Uspeli polet „Apolla 15“ odprl novo dobo v raziskovanju vesolja

Prejšnji teden v soboto zvečer po srednjeevropskem času je srečno pristala na Tihem oceanu tričlanska posadka ameriške vesoljske ladje „Apollo-15“. S tem se je uspešno zaključil polet, s katerim je bila odprta nova doba v raziskovanju vesolja.

Program tega poleta je bil zasnovan na strogo znanstveni podlagi in so imeli vesoljci Scott, Irwin ter Worden na razpolago vse pripomočke, da so svojo nalogo lahko izpolnili v celoti. Znanstveni rezul-

tati tudi niso izostali. Med drugim so vesoljci prinesli s seboj blizu 80 kilogramov kamena in prahu z Lune. Med vsem tem materialom je morda najvažnejša prastara kamenina, o kateri znanstveniki menijo, da je še iz časa, ko se je Luna ohlajevala in bo morda pojasnila nastanek sončnega sistema.

Poleg kamenin so vesoljci prinesli s seboj tudi štiri kilometre filmov, ki so jih posneli med poletom in med bivanjem na površini Lune. Med temi filmskimi trakovi so verjetno najvažnejši posnetki Luninega mrka in „Rime Hadley“. Ta velikanska brazda na površini Lune je zelo podobna dolinam, ki so jih na Zemlji izdolble reke in hudourniki; vprašanje pa je, od kod je prišla voda na Luno, ker je doslej znanstveniki še niso zasledili.

Čeprav se je polet „Apolla 15“ zaključil, pa bodo strokovnjaki lahko še naprej dobivali podatke o Luni. Ameriški vesoljci so namreč pustili na našem satelitu popolno znanstveno postajo, ki bo baje še dolgo časa zbirala podatke in jih sporočala na Zemljo. Poleg tega so pred odhodom s krožnega tira okoli Lune izstrelili z vesoljske ladje majhen umetni satelit, ki naj bi prav tako pošiljal dragocene podatke in slike.

Z odpravo „Apolla 15“ je bilo doseženih tudi več novih rekordov. Tako je bivanje vesoljcev na Luni tokrat trajalo 66 ur in 55 minut, kar je skoraj dvakrat več kot pri posadki „Apolla 14“ februarja letos. Tudi skupna dolžina treh „sprehodov“ po Luni je bila z 18 urami in 37 minutami dvakrat večja kot pri prejšnji odpravi. Prav tako dvakrat večja je količina zbranih kamenin in vzorcev tal, namreč 76,95 kilogramov v primerjavi z 41,67 kg. In podobnih rekordnih dosežkov bi lahko našli še več.

Leonid Brežnjev bo obiskal Jugoslavijo

Po vesteh iz diplomatskih krogov v Beogradu bo letos septembra prispel na obisk v Jugoslavijo glavni tajnik sovjetske KP Leonid Brežnjev, ki se bo sestel s predsednikom Titom in drugimi jugoslovanskimi predstavniki.

Obisku posvečajo veliko pozornost v najširši mednarodni javnosti. Nedvomno bo med obiskom govora predvsem o odnosih med obema državama in partijama, pri čemer je izredne važnosti, kakšno stališče se bo izoblikovalo glede samostojne in neodvisne poti Jugoslavije.

Prav tako pa zasluži tak obisk vso pozornost tudi z vidika svetovne politike, zlasti ker bo do tega srečanja prišlo po obisku jugoslovanskega zunanjega ministra na Kitajskem in pred obiskom predsednika Tita v Ameriki.

Enakopravnost ter pospešujejo vsestranski napredek italijanske in madžarske narodnosti; gospodarijo s sredstvi dela in razpolagajo z rezultati svojega dela; ustvarjajo pogoje za družbeni in gospodarski razvoj in ga usmerjajo; zagotavljajo enotnost jugoslovanskega tržišča; zagotavljajo ustavnost in zakonitost, varstvo z ustavo določenega reda, javno varnost in družbeno samoznačilo, solidarnost in socialno varnost delovnih ljudi; uresničujejo mednarodne odnose SR Slovenije na političnem, ekonomskem, kulturnem in drugih pod-

Industrija je dojela tok časa

Da je industrija motor celokupnega gospodarstva, je postalo v zadnjih 20 letih enako resnica kot starodavni rek, da "ljubezen gre skozi želodec". Brez industrije, ki upodablja izsledke znanosti in tehnike, stagnira celokupno gospodarstvo, z njim pa tudi socialna raven vsakega naroda in vsake države.

Avstrijska industrija je med evropskimi industrijami, odkar so se začele razvijati, stala na uglednem mestu. Tudi od razdejanj v drugi svetovni vojni in od demontaž ob njenem koncu se je razmeroma naglo opomogla. Toda prav slednje jo je leta 1960 zavedlo v lagodje, ki je v hitrem tempu razvoja konkurence na domačem in mednarodnem tržišču samo škodovalo. In to ne le industriji sami, marveč celokupnemu narodnemu gospodarstvu in socialnem standardu prebivalstva.

To lagodje je dobilo svoj najvidnejši izraz v stagnaciji industrijskih investicij po letu 1960. Izgledalo je, kakor da so se industrijska podjetja prevzela v miselnosti: naši partnerji naj kupijo, kar jim nudimo. Ta miselnost je bila kolikor toliko upravičena v letih gospodarske obnove po drugi svetovni vojni, toda že tekom drugega desetletja po tej vojni je postajalo čedalje bolj očitno, da s tako miselnostjo ni mogoče več vzdržati mednarodne konkurence.

Ker je avstrijska industrija v teh letih zamenjajala svojo investicijsko dejavnost, ker se je premalo brigala za racionalizacijo obratovanja v podjetjih in ker je omalovaževala potrebo koncentracije in potrebo novih proizvodnih programov, ni prišla le v težavo na inozemskem tržišču, marveč v čedalje večji meri tudi na domačem. Posledica je bila stagnacija celokupnega gospodarstva. Ta stagnacija je dosegla svoj višek leta 1967, ko je tudi na področju mednarodnega turizma prišlo do očitnega upadanja števila nočitev. Nevarnost gospodarske recesije je ležala na dlani.

Spričo te nevarnosti se je avstrijska industrija streznila. Že leta 1968 je pričela poživljati svojo investicijsko dejavnost. Spoznala je, da se tržišče ne more ravnati po njenih ponudbah, marveč da mora sama svoje ponudbe prilagoditi zahtevam tržišča, mednarodnega enako kot domačega. Spoznala pa je tudi, da bo to dosegla le, če bo za razvoj svoje nadaljnje dejavnosti vložila potreben kapital v svrhu racionalizacije, koncentracije in novih proizvodnih programov. V teh prizadevanjih je že leta 1969 obseg svojih investicij povečala za 22 odstotkov, leta 1970 pa za 30 odstotkov.

Lani so investicije avstrijske industrije dosegle vrednost 16,5 milijarde šilingov. S tem so bile realno za 40 odstotkov večje kot v povprečju 1960—1968. Letos se bodo po

podatkih instituta za gospodarsko raziskovanje industrijske investicije povečale na 18,2 milijarde šilingov. To naraščanje je na eni strani povezano s koncentracijo podjetij, na drugi pa s specializacijo na določena področja, odvisno od perfektnosti proizvodnih programov. Obseg te koncentracije in specializacije je razviden predvsem iz zadnjih prizadevanj elektroindustrije. S spojitvijo Siemensovih podjetij s podržavljeno elektroindustrijo, do katere je prišlo 1. julija tega leta, je tudi Philipsov koncern spojil svojih pet avstrijskih podjetij v eno podjetje, ki si je podobno kot "Siemens Aktiengesellschaft Österreich" nadelo ime "Österreichische Philips Industrie-Fabrikationsgesellschaft". Podobna prizadevanja za koncentracijo so že dalj časa v teku tudi na področju industrije železa in jekla, kovinske in strojne industrije ter kemične industrije.

Poživitev investicijske dejavnosti v Avstriji pa ni očitna le na področju industrije, marveč tudi na področju energetskega gospodarstva. Investicije elektrogospodarstva, ki so bile 1968 za 5 odstotkov manjše kot leta 1967, leta 1969 pa za 21 odstotkov manjše kot leta 1968, so se lani povečale za 5 odstotkov, letos pa bodo za 14 odstotkov višje kot lani. Letošnje investicije so že sestavni del investicijskega programa avstrijskega elektrogospodarstva za obdobje 1971—1976 z obsegom 16,7 milijarde šilingov.

Po investicijski dejavnosti na teh dveh področjih izgleda, da je avstrijsko gospodarstvo dojelo tok časa, ki gre v znamenju: kdor ne investira, zaostaja. Izgleda tudi, da v prihodnje gospodarska rast časovno ne bo nihala tako kot v preteklosti. Za to govori na eni strani neprekinjena živahnost na področju povpraševanja za delovno silo s strani gradbenega gospodarstva in osnovne industrije, na drugi pa obsežni projekti na področju izboljšanja infrastrukture. Končno pa govori za permanentno gospodarsko rast tudi razvoj turizma in še dejstvo, da v avstrijskem izvozu delež finalnih izdelkov stalno narašča.

Tovarna filtrov v nemških rokah

Kot poroča dnevnik "Volkswille" (4. avgusta 1971) je prešla tovarna filtrov v Šmihelu v zahodnonemške roke. Trenutno gradijo k prvemu objektu drugi objekt.

Kot je znano, je podjetje ustanovilo pred par leti slovensko podjetje "Tesnilka" v sodelovanju z domačinom. Podjetje "Tesnilka" ima svoj sedež v Medvodah. Že v začetku so se pojavile določene težave. To predvsem zaradi finančnih zmogljivosti enega izmed kooperantov. Seveda o teh težavah ni bilo ne duha ne sluha ob priliki otvoritve podjetja. Tedaj je koroški deželni glavar govoril o gospodarskem sodelovanju med Koroško in Slovenijo in o prostoru "Alpe-Adria". Slovenci so bili ob otvoritvi potisnjeni bolj ob stran in šele na izrecno željo deželnega glavarja je zbor zapel tudi slovensko pesem. Zakaj je prišlo podjetje v nemške roke, nam zaenkrat ni znano. "Volkswille" poroča, da za izdelke ni bilo odjemalcev. Končno je prišlo do kooperacije z zahodnonemskim finanšerjem, ki je poskrbel za odjemalce istočasno pa seveda poskrbel, da je podjetje prišlo pod njegovo kontrolo. Danes je 60 % deležev podjetja v zahodnonemških rokah, 20 % v rokah "Tesnilke" in 20 % v rokah domačina. Kako se bo podjetje razvijalo naprej, se bo pokazalo.

Slovensko podjetje "Tesnilka" ima dolgoročno pogodbo z novim velikim avtomobilskim podjetjem v Togliattigradu v Sovjetski zvezi, kjer proizvajajo fiat 125 in imajo italijansko licenco.

Kje pa so zdaj vsi tisti patentirani "branilci domovine", ki znajo tako glasno kričati o nevarnosti za Koroško, če bi se kakšno slovensko gospodarsko podjetje drznilo zanimali za podružnico na teh "svetih" koroških tleh? Seveda: nemški kapital, nemški vpliv za te patriote pač ni tuj...

IZ JUGOSLAVIJE POROČAJO:

Doslej največji pridelek pšenice

V Jugoslaviji so letos dosegli pridelek pšenice, ki postavlja vse dosedanje rekorde v senco, hkrati pa je ta pridelek tudi prvič večji, kot znašajo jugoslovanske potrebe. Po ocenah strokovnjakov znaša letošnji pridelek pšenice 5,2 milijona ton, medtem ko znašajo jugoslovanske potrebe okrog 5 milijonov ton. Lastne potrebe doslej še nikdar niso bile pokrite, niti v obeh povojnih "rekordnih" letih 1966 in 1969, ko je bil pridelek pšenice izredno visok, namreč 4,9 oziroma 4,8 milijona ton.

Letošnja rekordna letina je toliko pomembnejša, ker so jo dosegli na približno enaki površini obdelovalne zemlje, kot so je imeli pod pšenico v minulih letih, to je okrog 1,9 milijona ha. Večja proizvodnja je bila torej dosežena predvsem zaradi večjega hektarskega donosa.

Po podatkih zvezne gospodarske zbornice znaša letošnji povprečni hektarski donos pšenice v Jugoslaviji nekaj nad 27 metrskih stotov. Leta 1966, ko so prav tako dosegli izredno letino, je povprečni hektarski donos znašal 25,2 mtc, pred dvema letoma pa okrog 24 mtc na hektar. Največji hektarski donos so letos dosegli v Vojvodini, in sicer okrog

38 metrskih stotov, to je okrog 900 kg na hektar več kot znaša jugoslovansko povprečje. Tako se je Vojvodina po intenzivnosti tesno približala najrazvitejšim državam na svetu, ki so znane kot najpomembnejše proizvajalke pšenice.

Rekordna letina pa ne predstavlja doslej največjega uspeha le glede kvantitete pridelka, marveč pomeni hkrati tudi doslej največji delež jugoslovanskih znanstvenikov k razvoju te veje proizvodnje. V Jugoslaviji namreč še nikdar prej niso posejali toliko visokorodnih vrst pšenice, nastalih v domačih inštitutih. In te vrste so se izkazale najmanj enakovredne z najboljšimi inozemskimi.

Nova domača vrsta pšenice "sava", ki so jo razvili v inštitutih za raziskovanje kmetijstva v Novem Sadu, je dala letos ponekod približno 78 metrskih stotov na hektar, tako da je letošnji pridelek presegel skoraj vse doslej znane vrste pšenice, ki jih sejejo v Vojvodini. Med novimi vrstami pšenice je letos zbudila posebno pozornost tudi "sanja", ki so je pridelali za 418 kg več na hektar kot sovjetske "bezostaje" in za 232 kg več kot najbolj rodovitne italijanske vrste "libelule". V primerjavi z obema najbolj rodovitnima tujima vrstama pšenice se je izredno uspešno izkazala tudi nova jugoslovanska vrsta "zlata dolina", ki so jo prav tako začeli pridelovati letos: na hektar je dala 529 kg zrnja več kot "bezostaja" in 324 kg več kot "libelula". Končno se po pridelku lahko kosata z obema najboljšima tujima vrstama še dve novi jugoslovanski vrsti pšenice, ki so ju začeli sejati letos, to sta "kosmajka" in "timočanka".

Letošnji rekordni pridelek pšenice, dosežen v veliki meri po zaslugi novih domačih vrst, ne nazadnje pomeni visoko priznanje vsem tistim strokovnjakom, ki so se v minulem obdobju zavzemali za poskuse in vzgajanje novih domačih vrst pšenice. Zato je razumljivo, da bo z letošnjo letino posebno uspešno opravljeni "zrelostni izpit" le še povečal zanimanje za nove jugoslovanske vrste pšenice tudi v drugih državah, kakor se to dogaja na primer tudi z novimi vrstami hebridne koruze, ki so jih prav tako razvili v jugoslovanskih znanstvenih inštitutih, pa jih danes že izvažajo v vrsto držav, med drugimi tudi v Ameriko, domovino hebridne koruze.

POŠIROKEM SVETU

KAIRO — Pomočnik ameriškega državnega sekretarja za zunanje zadeve Sisco je kot posebni odposlanec ameriške vlade skušal doseči pristanek Izraela na nove pobude za razrešitev spora med Izraelom in arabskimi državami. Toda s svojo misijo je povsem pogorel ter se je v Washington vrnil "praznih rok", ker izraelski voditelji niso bili pripravljeni, da bi sprejeli začasen sporazum kot prvi korak k miru na Bližnjem vzhodu. V Kairu zato menijo, da čaka zdaj glavno skupščino OZN velika naloga, ko bo na jesenskem zasedanju treba razpravljati zelo temeljito o tem vprašanju. Obisk ameriškega odposlanca v Izraelu pa je bil po mnenju Kaira le zapravljanje časa.

LJUBLJANA — Mednarodna komisija 15 strokovnjakov je ocenila 837 vzorcev vin, ki so jih prijaviili za letošnji vinski sejem v Ljubljani, ki bo od 4. do 12. septembra na Gospodarskem razstavišču. 326 vin je komisija nagradila z zlato medaljo in 447 vin s srebrno medaljo, medtem ko je 20 vin prejelo diplomu, pet vzorcev pa je dobilo tudi najvišje možno priznanje — naslov "šampion". Dva šampiona je dobila Romunija, po enega pa Čekoslovaška, Zahodna Nemčija in Portugalska; največ zlatih medalj (namreč 68) so prejeli jugoslovanski proizvajalci, na drugem mestu s 63 zlatimi medaljami je Zahodna Nemčija in na tretjem mestu Avstrija, ki je prejela 40 zlatih medalj.

OXFORD — Po 847 letih so odkrili nedolžnost 94 delavcev kraljeve kovnice v Angliji. Kralj Henrik I. je te delavce leta 1124 spoznal za krive, da pri kovanju denarja uporabljajo cenen kositer, srebro pa jemljejo zase. Kazni so bile ostre: vsakemu delavcu so odsekali desnico ter ga skopili. Zdal pa je znanstvenik Michael Metcalf iz Ashmolean muzeja v Oxfordu odkril dokaze za nedolžnost ubogih delavcev. Kemične analize kovancev iz časa Henrika I. so namreč pokazale, da so narejeni iz skoraj devetih desetih čistega srebra in da ni niti govora o goljufiji s sositrom. Za prizadete vsekakor malo zakasnela tolažba.

NEW DELHI — Med večdnevni obiskom sovjetskega zunanjega ministra Gromikova v Indiji so v New Delhiju podpisali sovjetsko-indijsko pogodbo o miru, prijateljstvu in sodelovanju. Za dobo dvajsetih let sklenjena pogodba pomeni, kakor je naglasil indijski zunanji minister Sing, važen prispevek k utrditvi prijateljstva med obema državama, hkrati pa tudi o utrditvi miru v tem delu sveta in sploh v svetu. Med drugim Sovjetska zveza v tej pogodbi priznava izvenblokovsko politiko Indije kot važen faktor svetovnega miru, Indija pa poudarja, da spoštuje miroljubno politiko Sovjetske zveze za utrjevanje sodelovanja z vsemi narodi.

TOKIO — Pri popisu prebivalstva konec marca tega leta je bilo ugotovljeno, da se je prebivalstvo Japonske v enem samem letu povečalo za več kot milijon na skupno 104.538.680 oseb.

RIM — Škof iz Tranija Reginaldo Adazi ter duhovnika Giacomo Baldini in Mario Porcello so obtoženi goljufije, ker so baje za velike denarje prodajali imenitno zvoneče naslove in odlikovanja izmišljenega viteškega reda. Zlati križi tega "reda" (imenovali so ga Neodvisni svetovni viteški red sv. Salvatorja in sv. Brigitte Švedske) je veljal po našem denarju okrog 8000 šilingov, cena velikega odlikovanja sv. Brigitte je znašala 12.000 šilingov, za 16.000 šilingov pa je človek lahko postal "vitez" tega reda. Vse skupaj je prišlo na dan, ko je eden izmed ogoljufanih "vitezov" dal svoj viteški naslov tiskati v glavo svojega pisemskega papirja. Skupna vsota tako "prisluženega" denarja je znašala menda več kot 4 milijone šilingov.

PJONGJANG — Predsednik severnokorejske vlade Kim Ir Sen je izjavil, da bo obisk ameriškega predsednika Nixona v Pekingu v znamenju poraza in ne zmage. Menil je, da doživlja imperialistična politika izolacije Kitajske sramoten konec in da je Nixon namenjen v Peking z belo zastavo.

RIO DE JANEIRO — Brazilija se že dalj časa trudi, da bi druge latinskoameriške države pridobila za svoj načrt o sklenitvi regionalnega protigverilskega sporazuma. Pod tem imenom se pravzaprav skriva namen, da bi latinskoameriške države skupaj zatirale vsak poskus tamkajšnjih narodov, upreti se diktatorskim in protiljudskim režimom. Vendar pa Brazilija s svojim načrtom nima uspeha, kajti doslej se je za njen predlog izrekla edinole vlada paragvajskega diktatorja Stroessnerja. List "O Estado de Sao Paulo" pa je brazilski diplomaciji v tej zvezi priporočil, naj v bodoče v svetu ne dela reklame za blago, ki ga noče kupiti.

Prehrana svetovnega prebivalstva

Na nedavnem 51. zasedanju gospodarsko-socialnega sveta Združenih narodov (ECOSOC) so med drugim razpravljali tudi o položaju v prehrani svetovnega prebivalstva.

Glavni ravnatelj specializirane organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO) je z obžalovanjem ugotovil, da številnim državam v razvoju še ni uspelo zagotoviti toliko hrane, da bi mogle zadovoljiti potrebe svojega prebivalstva. Povečanje proizvodnje živil pridelovanja riža in pšenice, za povprečno 3 odstotke let-

no, kot to predvideva strategija drugega desetletja Združenih narodov, ne more zadovoljiti vedno večjih potreb držav v razvoju. Po mnenju ravnatelja FAO tako imenovana "zelena revolucija" sama ne more zadovoljiti rastočih potreb držav v razvoju. Potrebne bi bile predvsem izredne naložbe v infrastrukturo, vendar sredstva za to niso zagotovljena. Napačno je tudi to, da se naporu usmerjajo in omejujejo skoten razvoj in povečanje pridelovanja riža in pšenice. Premalo pozornosti in sred-

stev pa se posveča razvijanju novih prehrabnih kultur in novih prehrabnih možnosti.

Spričo teh spoznanj organizira FAO skupaj z mednarodno banko za obnovo in razvoj poseben sklad, ki razpolaga s sredstvi v višini 15 milijonov dolarjev za pospešitev tovrstne raziskovalne dejavnosti. Potrebno pa je zlasti sodelovanje vlad in mednarodnih ustanov, da bi se premostile težave, ki groze, da bo tudi v tekočem desetletju razvoja ostal še pomemben del človeštva brez zadostne prehrane.

Sodobna likovna umetnost

je širokemu občinstvu premalo znana

UNESCO, Mednarodni svet muzejev (ICM) in kanadska nacionalna komisija za UNESCO so organizirali veliko anketo o likovni umetnosti. Izbrali so 500 ljudi in jih zaprosili za mnenje o 220 slikah. Anketeirance so našli v vseh družbenih slojih, predstavljali pa so splet povprečja kanadskega prebivalstva. Prva in temeljna ugotovitev: večina ljudi se upira novostim v umetnosti in je naklonjena tradicionalnim in „znanim“ slikarskim smerem in slogom. Nič novega ni torej pod ljubim soncem. Prej bi presenetila odprtost za novo, za sveža iskanja; sicer pa širokemu občinstvu in preprostem laiku to tudi ne gre za meriti.

„Lahko bi rekli, da je svetovna

javnost zgrabila vedrce z barvo in ga vrgla v obraz sodobnemu umetniku“, pravi poročilo o eksperimentalnem raziskovanju, ki ga je objavila UNESCO, specializirana organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo.

Rezultat ankete odlično potrjuje povprečje, ki vlada še zdaj pri najširšem občinstvu. Reprodukcijske, ki je bila in je še vedno najpogostejše zastopana na deželi in v mestu, je Milletova Večerna molitev, naslikana leta 1859. To delo je bilo absolutni favorit ankete. Slike Cezannea, Renoira in van Delfta so bile prav tako deležne velike naklonjenosti anketirancev, ki so jasno pokazali ljubezen do močno znanih, večinoma starejših slikarskih del.

Zanimivo je morda, da je občinstvo prav tako sprejelo Piccasovega Starega kitarista, ki je nastal leta 1904, torej ob koncu slikarjevega takomenovanega „sinjega razdobja“. Odločno pa so ljudje zavrnili njegova kasnejša dela, ki so sodila v vrh tedanje svetovne avantgarde. Štiri petine del Jena Dubuffeta, enega vodilnih mojstrov sodobne umetnosti, so anketiranci zavrnili kot „neumnost“, ki je

ne razumejo. Pollocka, Klinea, Miroya in nekatere druge slikarje našega stoletja v tej anketi skoraj niso opazili.

Dr. Theodor Heinrich, član ekipe, ki je opravila to raziskavo, je izjavil: „Občinstvo se je — kar ne preseneča — večinoma opredelilo za najkonservativnejša dela med ponujenimi. Celotni zelo priljubljeni slikarji kot Degas, Renoir in Monet so pristali v sredini lestvice popularnosti ali na njenem dnu, kajti občinstvu so pokazali njihove bolj eksperimentalne in manj konvencionalne slike.“

Dr. Duncan Cameron, ravnatelj kanadskega Nacionalnega sveta za umetnost, je izjavil, da „splošno sprejemanje kakšnega umetniškega izraza po doslej sprejetih teorijah prihaja s petdesetletno zamudo za ustvarjalnimi novostmi.“

„Če je tako in če sprejemamo misel, da je tisto, kar umetniki ustvarjajo zdaj, sprejemljivo šele za prebivalce sveta v letu 2020, tedaj se lahko vprašamo, ali bo to umetnost lahko še sploh kdo razumel...“

Vseskozi poučna anketa, ki bi jo kazalo izpeljati še kje drugje in za druge umetnosti.

Lenin vodi v prevodih

Pred nedavnim je UNESCO objavila podatke o prevedenih delih v 65 državah v letu 1969. Podobno kot že vrsto let je na prvem mestu prevodov Sovjetske zveze. V letu 1969 je bilo na vsem svetu prevedenih 38.172 del. Sovjetske založbe so istega leta objavile prevode 3853 tujih del, ki so jih prevedle v jezike, ki so v rabi v Sovjetski zvezi. V nasprotju z pričakovanjem pride za Sovjetsko zvezo kot prva Zahodna Nemčija, takoj za njo pa sta še Španija in Češkoslovaška, kjer so v letu 1969 objavili kar 1449 prevodov tujih del. Tudi Madžarska in Poljska sta daleč pred mnogimi drugimi deželami, ki bi se zdele pomembnejše od teh dveh držav.

In kaj se na svetu največ prevaja? Na prvem mestu je še vedno Lenin. V letu 1969 je izšlo kar 290 prevodov Leninovih del. Na drugem mestu ni Sveto pismo, ki je že stoletja v ospredju, pač pa prihaja na vrsto tokrat Jules Verne. Na tretjem mestu je avtor detektivke Šimenon in na četrtem mestu Shakespeare; leta 1969 sta izšla 102 prevoda njegovih del. Med svetovnimi klasiki se še največ prevajajo Dostojevski, Balzac, Dickens, Mark Twain, Victor Hugo, Puškin, Stendhal in Goethe.

Film o Sutjeski: Burton bo igral Tita

Zadnje dni je znani filmski igralec Richard Burton s soprogo Elizabeth Taylorjevo obiskal predsednika Jugoslavije maršala Tita na Brionih. Burton bo v novem jugoslovanskem filmu o bitki na Sutjeski igral vlogo Tita v dneh V. ofenzive leta 1943.

Film o Sutjeski snemajo zdaj v bližini Žabljaka, visoko v črnogor-

skih hribih, ekipa pa se seli tudi po drugih prizoriščih bitk, ki so jih enote operativne skupine vrhovnega štaba bile proti daleč premočnemu sovražniku. Pri snemanju številnih množičnih prizorov bo sodelovalo nad 8000 stativov. Predvideli so tudi sodelovanje enot JLA in vojnega letalstva. Scenarij za film sta napisala Branimir Ščepanović in Ugo Pirro, v projektu pa sodelujejo razen Burlona še drugi tujci — tako bo na primer glasbo prispeval znani grški skladatelj Mikis Teodorakis. Režiral bo Stipe Delić ob sodelovanju vrste znanih jugoslovanskih strokovnjakov.

Od tujih igralcev bo v Sutjeski videti še Hardy Krüger, znana Grkinja Irene Papas ima prav tako vidno vlogo. Legendarnega črnogorskega partizanskega poveljnika Savo Kovačevića bo igral Ljuba Tadić.

INTART '71

Septembra bo v Domu umetnikov v Celovcu četrta razstava umetnikov iz Koroške, Furlanije in Slovenije „INTART 71“, ki jo prireja združenja umetnikov iz omenjenih pokrajin. V žiriji, ki ji predseduje Rudolf Hausner, sta letos dva predstavnika slovenskih umetnikov Klavdij Zornik in Marjan Tršar. Žirija bo podelila devet nagrad po 8000 šilingov za slikarstvo, plastiko in grafiko. Poleg tega bodo vsi umetniki udeleženci INTARTA 71 ter uradni zastopniki in predsedniki vseh treh umetniških društev prejeli tudi spominski medaljo, ki jo je oblikoval Sepp Schmöler.

KULTURNE DROBTINE

Dežela Koroška bo od letos naprej podeljevala štiri podporna nagrade, in sicer za glasbo, literaturo, znanost in likovno umetnost, poleg tega pa še kulturno nagrado dežele Koroške. Kandidate imenuje svet, ki predlaga nagradjence deželni glavarju. Deželni glavar je sedaj imenoval ta kulturni svet, ki bo nominiral kandidate za nagrade v letih 1971, 1972 in 1973. Za glasbo: prof. Erich Opitz, Hellmuth Drewes; za literaturo: prof. dr. Erich Nussbaumer, dr. Otto M. Polley; za likovno umetnost: dr. Leopoldine Springschitz, prof. Siegfried Tragatschnig; za znanost: univ. prof. dr. Franz Kahler in univ. prof. dr. Moser.

Kakor se je šele sedaj zvedelo, je 2. avgusta na Bavarskem umrl pisatelj in filozof Ludwig Marcuse v starosti 77 let. Ludwig Marcuse velja za očeta novega humanizma. Kot velika večina nemških intelektualcev je tudi on leta 1938 zbežal v Ameriko, kjer je bil profesor za germanistiko in filozofijo. Po vojni pa se je vrnil v Nemčijo, kjer je objavil vrsto filozofskih del.

V Mariefredu na švedskem, nedaleč od gradu Gripsholm, so odprli v sto let stari palači zelo originalen muzej: razstavljene so samo ponarejene ali sploh nepravilne starine, antikvitete. Vse, kar je tam videti, je delo bolj ali manj spretnih ponarejvalcev, pa naj so to slike, orožje ali antično pohištvo. Na steni visi na primer slika Claudea Moneta, ki je slikar nikoli ni videl, v vitrini pa stoji miniaturni karolinški top iz časa Karla XI., vse skupaj pa je „staro“ celi dve leti.

Salzburška mestna ustanova za umetnost, znanost in literaturo je sklenila podeliti posebno nagrado slikarju Oskarju Kokoschki. Nagrada je izraz zahvale mesta Salzburga za njegovo življenjsko delo in izredno zasluge za mesto. Nagrada znaša 50.000 šilingov in jo bo slikar svezano prejel jeseni, ko bo prišel v Salzburg.

SPET VRSTA NOVIH KNJIG PRI SLOVENSKI AKADEMIJI ZNANOSTI IN UMETNOSTI

Slovenska akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani je v zadnjem času izdala spet vrsto znanstvenih razprav. Tri razprave, in sicer dela Borisa Sketa, Jožeta Lazarja in Jožeta Boleta, pridejo iz razreda za prirodoslovne in medicinske vede ter se bavijo s floro in favno v Sloveniji. Razprava Borisa Sketa je napisana v nemščini in ima slovenski povzetek, razprava Jožeta Boleta ima nemški in Lazarjeva razprava angleški povzetek. Naklada znaša pri vsaki 1000 izvodov.

V istem razredu, ampak na Inštitutu za geografijo je izšel Geografski zbornik XII in vsebuje štiri zanimive študije. Prva študija Vladimira Kokoleja se bavi s Centralnimi kraji v SR Sloveniji in razpravlja o problemih njihovega omrežja in njihovih gravitacijskih območjih. Razprava sloni na dveh raziskavah, ki so bile pod avtorjevim vodstvom opravljene na Urbanističnem inštitutu SRS v letih 1961 in 1965. Študija o centralnih krajih je važna predvsem zato, ker je teorija o centralnih krajih postala ena od standardnih prvin sodobnega regionalnega planiranja. Vladimir Kokole opravlja s svojimi študijami — po skromnih začetkih Melika in Ilesiča — v tej smeri pionirsko delo na tem področju v Sloveniji.

Avtor druge razprave je Vladimir Klemenčič. Bavi se s Prostorsko diferenciacijo Slovenije po selitveni mobilnosti prebivalstva. Ta razprava je prvi del študije o demogeografskem razvoju SR Slovenije v povojnem razdobju. Drugi del bo obravnaval socialnoekonomsko strukturo ter rast prebivalstva. Osnovni cilj raziskave je razdelitev Slovenije na področja po mobilnosti pre-

bivalstva. Mobilnost (dnevna migracija — Pendlerwesen, ekonomska emigracija — sezonski delavci) prebivalstva je dober pokazovalec ekonomskih in socialnih procesov, ki se pojavljajo v celi Sloveniji ali njenih posameznih predelih. Taka razdelitev Slovenije, zasnovana na analizi mobilnosti, lahko dobro služi za načrtno usmerjanje regionalnega razvoja z načrtno krepitevjo delovanja pozitivnih ter s preprečevanjem delovanja negativnih faktorjev socialnega in gospodarskega regionalnega razvoja.

Ivan Gams, Franc Lovrenčak in Borut Ingolič so napisali študijo o prirodnih pogojih in agrarnem izkoriščanju Krasa na primeru Krajne vasi. Razprava je namenjena iskanju modifikatorjev pogojev za kmetijsko izrabo tal, ki se odražajo v razporeditvi poljskega, travniškega in gozdnega zemljišča. Hkrati pa obravnava še drugo tipičnost Krasa — upadanje kmetijske izrabe tal in odseljevanje prebivalstva.

Razprava Darka Radinje obravnava Usad nad Podrago v Vipavski dolini. Obravnavani usad je razmeroma droben pokrajinski pojav; zato njegov pomen ni v razsežnosti, pač pa ravno v svojevrstni celovitosti številnih prirodnih in družbenih procesov, ki so se pri tem prepletali. Razprava hoče pokazati, kako zakonitosti družbenogeografskega razvoja pokrajine pogujejo priroden pojav, medtem ko se sam mehanizem pojava razvija po prirodnih zakonitostih.

Vsem študijam so priključeni povzetki v angleščini ali francoščini, opremljene pa so z raznimi slikami, skicami in kartami.

znal na pamet in so ustrezale njegovemu trenutnemu razpoloženju.

„Vrgel si me v globino, v sredo morja, in obdalo me je vodovje. Vsi tvoji tokovi in valovi so se razlili čezme. Že sem dejal: Zavržen sem izpred tvojih oči. Kako bom še kdaj videl tvoj svetli tempelj? Vode so me zagnile do grla, brezno me je obdalo. Morska trava se mi je ovila okrog glave, do temeljev gora sem se pogreznil, zemlja je za menoj zaprla svoje zapahe za vselej.“

„Čemu to občutje?“ je pomislil. Sestra mu je vzdramila vest. Prelita kri teži mnogo bolj, kot si je mislil. Toda saj je zapisano v Sodbi nad svetom, kaj se bo zgodilo z ljudmi, ki se bore proti božjemu prestolu:

„Gospod rjove z višave. Močno rjove čez svoj pašnik vsem prebivalcem zemlje. Do konca zemlje prodirla bučanje. Zakaj Gospod ima tožbo zoper narode. Gre na sodbo z vsemi ljudmi. Izroči brezbožneže meču, govori Gospod.“

Tako govori gospod nad vojskami. Glej, nesreča se širi od naroda do naroda, silen vihar se dvigne do koncev zemlje. Tisti dan bodo ležali od gospoda pobiti, od enega konca zemlje do drugega. Ne bodo objokovani, ne bodo pobrani, ne bodo pokopani, za gnoj bodo na polju.“

V dno duše so se mu vlisnile te besede, ki mu jih je bila mati nešteto krat prebrala. Dan, ki se ga je bal, prihaja. Prst božji ne razlikuje Nemcev od Slovencev in Italijanov, zanj so ljudje le dobri in slabi, so le Gospodu vdani verniki in brezbožniki, ki jih je zapisal meču. Ženska, ki je celo njegova sestra, pa je tako neumna, da ne razume misla teh preprostih besed in obsoja brata, namesto da bi spoštovala njegovo žrtev.

Blagor ubogim na duhu, zakaj njih je nebeško kraljestvo. Samo Gospodovo usmiljenje do nevednih jo lahko reši pogubljenja.

Potolažen in s pomirjeno vestjo je zaspal. Sanjal je o veliki vojski, ki se je valila kot povodenj, vsa zavita v oblak črnega prahu. Vse je pomendrala in puščala za seboj puščavo, golo, sivo in brez življenja. Nad njo pa je rasel bel, visok križ, obdan s sijem novega sveta, novega življenja.

Zbudil se je šele sredi naslednjega dne.

13

V naslednjih dneh se je generalova napoved pričela uresničevati. Bojne enote so se zganile kakor čeljusti velikanse pošasti, ki zdrobi vse pred sabo v kašo.

Ofenziva je stekla. Vodila sta jo štaba za uničevanje band v Trstu in v Ljubljani, sodelovalo pa je tudi poveljstvo gorskih enot, ki je čakalo na zavezniško invazijo, in vsa tajna policija. Kloktanje naraslih voda je zagluševalo rožljanje tankovskih gosenic. Rilci težkih in lahkih topov so se grozeče dvigali, v gorski svet so se pomikale kolone mul z orožjem in strelivom. Vse je šlo velikemu spopadu naproti.

Poveljujoči generali so vsem tem silam določili za cilj središče osvobojenega ozemlja v Cerknem in Čepovanu ter visoko planoto Trnovskega gozda. Za izhodišče ofenzive pa si je general korpusu v brk izbral — tako kakor vselej — Idrijo, od koder vodijo poti kakor niti na vse strani v hribovje.

Na čelu kolon, ki so prodirale iz Poljanske doline čez gorovje ob meji, je bil izvidniški odred policije SS-gorskih lovcev, ki ga je vodil poročnik Bönke, to pot še manj navdušen kot v boju za Železnike. Na karti je imel zaznamovane točke, kjer se bo sešel z enoto stotnika Knieckeja, ki bo prodirala z nasprotne strani. Sam pri sebi je prekli-

JANE SVETINA

UKANA

DRUGA KNJIGA

Ni večje in zvestejše ljubezni kot je ljubezen matere do otroka, je pomislil. Ženska je največja in najsvetejša prav v materinstvu.

Ženske... Nikoli ni imel sreče pri njih. Tiste, ki so sile vanj in bi jih lahko dobil brez truda, so se mu gnušile. Tiste redke, ki bi jih bil on rad imel, pa niso marale zanj. Prav v tej sobi sta se muckala z Ano. Tako lepa je bila z razpuščenimi lasmi, da se jo je bal prijeti. Vsa je drhtela od pričakovanja. Bil je nor in premlad in preneumen.

Spomin nanjo ga je navdal z občutkom žalosti za izgubljeno lepoto. Šele zdaj je zaslutil, da je doživela stvari, ki jih on še ne razume, a so nemara grozne... Odprl je predal omarice. V njem je bila njena slika, prav tam, kamor jo je bil spravil, ko se je hotel znebiti misli nanjo. Segel je po njej.

Otažno so gledale vanj velike, svetle oči, ki so se prilegale vsaki barvi. Lasje so ji padali na ramena, na liche lebelid dihal otroške sreče, čiste usnice so vabile.

„Ne bom več mislil nanjo,“ si je dejal. Vzel je v roke sveto pismo. Zdaj je doma. Kratek oddih na težki poti, ki ji še ni videl konca...

Odprl je knjigo prerokov. Vedno se je rad opajal z vizijami bodočega sveta in se tolažil z besedami, ki jih je

"Jugoslovanski dan"

na avstrijskem lesnem sejmu v Celovcu

Kakor vsako leto na avstrijskem lesnem sejmu v Celovcu, je bil v sredo 11. avgusta tudi letos spet tradicionalni Jugoslovanski dan. Ob tej priložnosti je bila tiskovna konferenca, na kateri so predsednik Gospodarske zbornice SR Slovenije Leopold Krese in predsednik Gospodarske zbornice SR Hrvatske Gasparović ter drugi predstavniki slovenskega in hrvaškega političnega in gospodarskega življenja spregovorili o gospodarskih odnosih med Jugoslavijo oz. Slovenijo in Hrvatsko ter Avstrijo.

V svojem poročilu je Leopold Krese opozoril na neravnovesje v trgovinski bilanci v škodo Jugoslavije oz. Slovenije, čeprav blagovna menjava med obema državama stalno narašča. Negativni saldo blagovne menjave med Avstrijo in Slovenijo je npr. leta 1967 znašal 90 milijonov dinarjev, 1968 že 126 milijonov in lani celo 486 milijonov dinarjev. K odstranitvi te negativne bilance, ki bi bila v korist obema gospodarstvom, bi lahko zbornice veliko pripomogle. "Gotovo pa je, da stanje ne bomo mogli popraviti samo z običajno blagovno menjavo, temveč si bomo morali bolj kot doslej obojestransko prizadevati za iskanje in realizacijo drugih oblik menjave. Pri tem mislimo predvsem na povečano število industrijskih kooperacij in drugačnega ekonomskega sodelovanja z namenom, da bi skupno plasirali blago na tretjih trgih."

V zvezi z industrijsko kooperacijo je navedel, da se od lani naprej ni kaj spremenilo, da torej obstoja

še vedno samo 26 kooperacijskih pogodb. Opozoril je tudi, da so se pogoji za vlaganje tujega kapitala v Jugoslavijo v zadnjem času precej spremenili, se pravi zboljšali, liberalizirali. Nadalje se je Krese zavzel za pospešeno sodelovanje na področju turizma in za izgradnjo obmejnega blagovnega prometa, kjer je kot vzoren primer navedel pogodbo med Jugoslavijo in Italijo.

Malo manj optimistično sliko je podal za SR Hrvatsko dr. Gasparović, ki je prav tako poudaril negativ-

no razmerje med izvozom in uvozom. Poudaril je, da je nujno potrebno zvišanje jugoslovanskega izvoza v Avstrijo oz. znižanje avstrijskega izvoza v Jugoslavijo, ker bi se utegnili drugače razviti zelo neugodna situacija, zlasti ker nazadnje tudi število turistov iz Avstrije, ki so nekdanj s svojimi devizami izenačili negativno bilanco.

Prav tako v sredo je bil v prostorih trgovinske zbornice tudi sprejem, ki so ga priredili generalni konzul SFR Jugoslavije v Celovcu ter predsednika gospodarskih zbornic SR Slovenije in SR Hrvatske. Udeležili so se ga številni predstavniki političnega in gospodarskega življenja Korške, pa tudi zastopniki slovenske narodnostne skupnosti v deželi.

Šmarjeta pri Pliberku

Smrt je neizprosna, pogosto seže med nas, ko je nihče ne pričakuje. Tako je bilo tudi minulo soboto v Šmarjeti pri Pliberku, ko je pri nezgodi s traktorjem izgubil življenje Alojz Kolenik, star komaj 43 let. Vest o njegovi smrti ni pretresla le njegovo številno družino, ampak je močno odjeknila tudi v domači vasi in daljnji okolici.

Alojz Kolenik, tudi po domače Kolenik v Šmarjeti pri Pliberku, je bil med domačini priljubljen kot človek in sosed. Vrata njegove domačije so bila zmeraj na stečaj odprta vsem fistim, ki so iskali nasvet ali pomoč. Bil je izredno dobrega srca in je zmeraj pomagal, kjer je le mogel, pa čeprav je bilo morda tudi njemu težko. Kljub težkemu delu na kmetiji in ob številni družini se je pokojnik vedno zanimal tudi

za družbeno delo. Bil je član naše gospodarske organizacije, udeleževal se je tudi v naši prosveti. Bil je tudi dolga leta cerkveni ključar. Prav tako je svoje otroke vzgajal v našem narodnem duhu.

Alojza Kolenika smo ob veliki udeležbi v ponedeljek na domačem pokopališču v Šmarjeti položili k zadnjemu počitku. Na domu se je od rajnega Kolenika poslovil prof. Milan Kolenik, na pokopališču pa domači župnik Kulmež in prefekt Isop, ki sta opravila tudi pogrebne svečanosti. S pesmimi žalostinkami na domu in ob odprtem grobu pa so se od pokojnika poslovili domači pevci ter mu tako izkazali poslednjo čast.

Kolenikovo družino je smrt očeta težko prizadela, saj zapušča ženo in sedem mladoletnih otrok. Težko bo nadaljevati delo na dobro urejeni kmetiji, ki jo je pokojni Kolenik tako ljubil. Toda življenje gre naprej in čas bo zacelil hude rane. Le spomin bo ostal, spomin na moža, očeta in zvestega člana naše narodne skupnosti, ki je tako tragično moral končati svoje življenje polno dela in načrtov.

Ženi, otrokom in sorodnikom izrekamo naše iskreno sožalje.

Brezplačne vožnje za šolarje

Po novem zakonu bo, kakor znano, vožnja za visokošolce in šolarje v šolo in iz nje domov brezplačna. Kakor sporočajo Avstrijske zvezne železnice (ÖBB), je že zdaj mogoče oddati formularje za brezplačne vozovnice za obisk šole, in sicer na vseh kolodvorih. Pravico do te brezplačne vozovnice imajo vsi visokošolci in šolarji, ki so avstrijski državljani, obiskujejo v Avstriji javno šolo ali šolo s pravico javnosti kot redni visokošolci

RAZPIS

Kmetijska šola v Podravljah, ki je z odlokom ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo dne 22. 4. 1971 dobila pravico javnosti,

r a z p i s u j e

vpis učencev v prvi in drugi letnik za šolsko leto 1971-72.

Pogoji za vpis:

1. V prvi letnik se lahko vpišejo učenci, ki so stari 16 let in so zaključili obvezno šolanje.
2. V drugi letnik se sprejmejo učenci, ki so uspešno zaključili prvi letnik kmetijske šole v Podravljah ali kake druge kmetijske strokovne šole.

Šola prične s poukom 3. novembra 1971.

Prošnje za sprejem je treba nasloviti do najpozneje 30. septembra 1971 na naslov: Kmetijska šola Podravlje, 9241 Föderlach-Podravlje.

Prošnjam za vpis v prvi letnik je treba priložiti zaključno spričevalo ljudske šole ali glavne šole odnosno poklicne šole (Berufsschule), v kolikor so prosilci tako šolo obiskovali.

Z uspešno zaključeno kmetijsko strokovno šolo (Landwirtschaftliche Fachschule) izpolnijo učenci hkrati obveznosti glede obiska poklicne šole.

Vsa ostala pojasnila dobite pri ravnateljstvu kmetijske šole v Podravljah ali na sedežih Slovenske kmečke zveze in Kmečke gospodarske zveze v Celovcu.

Ravnateljstvo

Več življenjskega prostora za naše otroke!

Kakor vsako leto, tako se bo avstrijska organizacija prijateljev otrok (Österreichische Kinderfreunde) tudi letos vključila v praznovanje svetovnega dneva otrok, ki ga bodo to leto obhajali v nedeljo 12. septembra. V tem okviru prirejajo po vsej državi najrazličnejše za otroke posebno privlačne manifestacije, odrske predstave, športna tekmovanja in podobno. Tovrstne prireditve so vedno deležne velikega zanimanja med otroci samimi, pa tudi med odraslimi. O tem dovolj zgovorno pričča dejstvo, da je lanske prireditve ob svetovnem dnevu otroka samo na Dunaju obiskalo okrog 30.000 otrok

in 20.000 odraslih. Dunajska organizacija prijateljev otrok pa ob vsakoletnem svetovnem dnevu otroka poskrbi tudi za zbiranje znamk, in sicer s spominskimi žigom, s katerim poseben poštni urad na osrednji prireditvi opremlja priložnostne ovitke, ki jih organizacija založi posebej za ta dan. Posebni poštni urad bo deloval na prireditvenem prostoru v 2. dunajskem okraju (Ausstellungsstraße 40), in sicer 12. septembra od 9. do 12. in od 13. do 17. ure. Priložnostne ovitke bodo prodajali na prireditvi, že zdaj pa jih je mogoče naročiti proti vplačilu 7 šil. za komad na naslovu: Sekretariat der Wiener Kinderfreunde, Albertgasse 23, 1080 Wien, Post-scheck-Konto Nr. 183.241. Kdor pa želi priložnostni ovitek s spominskim žigom prejeti na svoj naslov, mora seveda plačati tudi poštino; v tem primeru stane komad za tuzemstvo 7,70 šil. in za inozemstvo 9 šilingov ter je ustrezeni znesek treba vplačati na prej omenjeni konto pri poštni hranilnici.

Cisti dobiček od prodaje priložnostnih ovitkov bo služil organizaciji prijateljev otrok za gradnjo in opre-mo novih domov. Prireditve letoš-njega svetovnega dneva otrok pa bo-do potekale pod geslom:

VEČ ŽIVLJENJSKEGA PRO-STORA ZA NAŠE OTROKE!

ZAHVALA

Ob tragični izgubi mojega dragega moža, našega dobrega očeta in brata

Alojza Kolenik

p. d. Kolenika v Šmarjeti

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali in rajnega v tako lepem številu spremili na njegovi zadnji poti na Šmarješko pokopališče.

Posebej se zahvaljujemo prof. Milanu Koleniku za poslovilne besede na domu ter pevcem za ganljive žalostinke na domu in ob grobu.

Prav tako velja naša posebna zahvala g. župniku Kulmežu in g. prefektu Isopu za tolažilne besede ter vsem fistim, ki so nam ob nesreči pomagali.

Šmarjeta pri Pliberku, v avgustu 1971

Žalujoča žena
v imenu vseh sorodnikov

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UK

Pod okriljem teme se je skušalo nekaj partizanskih obveščevalcev izmuzniti iz mesta, da bi obvestili partizansko vojsko o velikih koncentracijah sovražnikovih enot. Nekatere izmed njih so zajeli na robu mesta in jih prignali v ječo. Dva rudarja, ki so ju zajeli že v gozdu, pa so drugim za zgled ustrelili ob kasarniškem zidu.

Prebivalci so zapahnilli okna in vrata, saj ponoči — od mraka do mraka — tako niso smeli na cesto, pa so bili doma tudi podnevi.

Stotnik Kniecke se je zaman veselil velike pomoči, ki naj bi jih razbremenila. V boju so gorskim lovcem namenili poglavito nalogo, bliskovit napad na štab divizije, takrat ko bodo vse druge sile frontalno napadale sovražnika.

Tako je udarni odred bataljona Heine s stotnikom in poročnikom Teichnerjem na čelu odšel ponoči do zob obrožen iz mesta. Wolf jim je po lovsko voščil "dober pogled", potem pa se je umaknil v sobo, kjer je pisal novo poročilo za generala.

V jutranjem mraku so gorski lovci brez nezgode dosegli cilj: neposredno bližino divizijskega štaba in njegove enote. Prišli so s strani, od koder jih ne bi nihče pričakoval. Ker so poznali teren, so se v loku izognili zased. Po skritih stezah so se pritihovali na obrobje gozda, kjer so se potuhnili.

Počasi se je zdanilo. Stotnik je slonel ob drevesu in z daljnogledom opazoval kotlino z redko posejanimi hišami. Zagledal je stražarja in nekaj konj, privezanih k drevesu. Malo dalje, v sadovnjaku, sta stala dva topova, okoli katerih se je gnetlo nekaj ljudi. Kuharji so pravkar zakurili pod kotli in usipali vanje moko.

Torej je poročilo Wolfovega agenta točno. Tu je štab divizije s prištabnimi enotami, spodaj pa so položaji brigad.

Niso dolgo čakali, ko je na več prehodih iz idrijske grupe na planoto zaropotalo pehotno orožje. To je pomenilo, da so se kolone spopadle z brigadno obrambo. Pokanje je vznemirilo tudi vojsko pod njimi. Pred hišami in okoli topov je zaživelo, nekaj partizanov je zajahalo konje. Člani štaba, je pomislil stotnik in dvignil roko — znak za napad. Nekaj časa jo je držal, potem pa jo je spustil, da je togo padla k životu.

V jutranji mir so se zarežali dolgi rafali težkih strojnic in zasejali zmedo med enote v kotlini. Tisti, ki so bili namenjeni navzdol, na položaje, so se obrnili in iskali sovražnika, ki je bil neviden, skrit v grmovju na robu gozda.

Potem so švigile v zrak rdeče rakete in nakazale smeri prodiranja kolon. Iz gozda so se usuli gorski lovci. Presenečenje je bilo popolno...

Kljub odporu tistih, ki niso takoj bežali, so gorski lovci prodrli v neposredno bližino naselja, kjer so že uporabili brzostrelke in bombe.

Stotniku se je ponujal čudovit prizor. Po nekaterih hlevih in šupah so partizani še ležali, streljanje pa jih je vrglo pokonci. Nekateri so bežali bosi, drugi so imeli obuto samo eno nogo in so bili brez orožja. Po senoženih je mrgolelo bežeče raje, ki je uporabila za kritje vsak grm in skušala ubežati smrtonosnim rafalom. Nič koliko trupel je obležalo na poljani.

Topničarji so planili k topovom in jih obrnili proti napadajočim Nemcem. Toda le nekaj granat jim je uspelo izstreliti. Sovražnik se je približal s tako nezadržno naglico, da topov ni bilo mogoče rešiti. Nekaj časa je zadrževal Nemce težki fiat, ko pa je bila posadka ob njem pobita, so topove obkolili in potolkli njihove posadke do zadnjega moža.

Bitka z brigadami se je razbesnela na vsej črti. Iz nekaterih hiš in gospodarskih poslopj so švigili svetli pla-

meni, iz kotline Idrije pa so rjuli topovi in bruhalni težke granate po položajih.

Stotnik Kniecke in poročnik Teichner sta se ustavila ob zaplenjeni strojnici in topovih. Ogledala sta si mrliča, medtem so njuni vojaki pobijali ranjence in se podili za sovražnikom, ki se je razbežal na vse strani.

"Tako, pa so spet naši ti topovi. Lepo, niso jih uničili. Krasno!" Stotnik se je naslonil na top, si prižgal cigaro in zavpil na poročnika:

"Poiščite mi moža, ki zna ravnati s tem hudičem, da izstrelji nekaj granat brigadi v hrbet. Potem bodo gotovo mislili, da je naša artilerija že pridrla semkaj."

Z daljnogledom je uzrl del svojih daleč spredaj, ko so prodirali k hribčku, s katerega pa se je usul nanje mitralješki ogenj, da jih je nekaj negibno obležalo na travniku. Šele topovski strelji so napravili novo zmedo pri umikajočih se brigadah.

Divizija ni vzdržala pritiska mnogo močnejših nemških enot, ki so prodirale z vseh strani. Obramba se je zlomila, skozi vrzeli so prodirale grupe strelcev in mitraljezcev ter tolke z boka. V nekaj urah je bila divizija razbita in se je le po delih prebijala iz dometa enot, ki so jo neprestano gonile proti Cerkljanskemu vrhu.

Stotnik se s svojo enoto ni udeležil te hajke. Poveljujočemu polkovniku, ki je prihajal malce pozno za njim, je celo svetoval, naj za zdaj ne zasleduje sovražnika, ker se je gotovo utrdil na golih, redko poraslih hribih Mrzlega vrha.

Za čudo je ta ubogal nasvet in zaustavil gonjo. Njegova vojska se je razsula po zaselkih pod vencem hribov ter preiskala hišo za hišo in hosto. Te enote so vodili belogardisti, ki so kazali, kje so ljudje za rdeče.

Štab napada se je zbral pri hiši, kjer so zaplenili topove, in se gostil z ukradeno šunko, kruhom in sadjemcem.

Kulturno srečanje na Matajurju

V nedeljo 8. avgusta je bilo na Matajurju v Beneški Sloveniji srečanje med sosednimi narodi. Za to srečanje, ki ga je organiziralo prosvetno društvo „Ivan Trinko“ v Čedadu v sodelovanju s slovenskimi beneškimi duhovniki, so organizatorji pripravili obširen kulturni spored, pri katerem je sodelovalo osem pevskih zborov, folklorna skupina ter instrumentalni ansambel „Beneški fantje“. Med sodelujočimi je bil tudi pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva v Logi vasi, ki je na povabilo prirediteljev zastopal koroške Slovence.

Prireditelj je bil eden izmed članov narodnega prebujanja med beneškimi Slovenci, ki so najbolj izpostavljeni raznarodovanju, a so kljub velikemu nacionalnemu pritisku ostali zvesti svojemu narodu.

V zvezi s tem srečanjem je predsednik društva „Ivan Trinko“ Izidor Predan med drugim zapisal: „Ko smo se odločili za današnjo veliko kulturno manifestacijo, nismo imeli pred sabo samo plemenitega

cilja, da bi prispevali k zblizevanju narodov na tem koščku zemlje, pač pa tudi namen, da bi šli mi beneški Slovenci iz okvira tradicionalnih manjših vaških prireditev, da bi pokazali našemu ljudstvu,

kaj lahko napravimo, če smo deležni njegove podpore. Da bi pokazali, da smo živi, da hočemo živeti v kulturi naših očetov.“

Tako se je v nedeljo v beneški vasi Matajur zbrala velika množica Slovencev iz Tržaškega, Goriške, Benečije, Koroške in matične domovine, prišlo pa je tudi veliko izseljencev iz tujine.

Kulturni spored srečanja je bil z ozirom na število sodelujočih kulturnih skupin zelo pester. Na kraju prireditve je bila tudi maša, katero so v štirih jezikih — v slovenščini, furlanščini, italijanščini in nemščini — brali slovenski beneški duhovniki.

Kot uvodoma zapisano, je v kulturnem sporedu sodeloval pevski zbor iz Loge vasi, ki je pod vodstvom Stanka Černica zapel tri pesmi, med njimi tudi eno nemško, in to na izrecno željo prirediteljev.

Zbrano množico je v imenu nastopajočih pozdravil dr. Viljem Černo, medtem ko je v imenu društva „Ivan Trinko“ govoril predsednik Izidor Predan in ob tej priložnosti poudaril, da so se v tako velikem številu zbrali zato, da terjajo od oblasti spoštovanje istih svetlih načel, do katerih imajo pravico vsi narodi, to je, da žive v duhu in v kulturi prednikov, da se svobodno razvijajo na kulturnem in gospodarskem področju.

Duhovnik Emil Cenčič pa je na srečanju povedal, da je to praznik

I Z J A V A

V številki z dne 30. 7. 1971 je naš list objavil na strani 5 članek z naslovom „Kdo se laže!“, v katerem je bilo med drugim govora tudi o seminarjih dvojezičnih učiteljev. Kakor je razvidno iz popravka, ki smo ga na ta članek na zahtevo Deželnega šolskega sveta za Koroško objavili v številki z dne 6. 8. 1971, posamezne trditve niso bile pravilne.

Izjavljamo, da nikakor ni bil namen našega lista, objavljati o seminarjih dvojezičnih učiteljev stvari, ki ne bi bile pravilne in ki bi se jih lahko smatralo za napad na g. okrajnega šolskega nadzornika Rudolfa Vouka. Ker je bil članek objavljen na podlagi dopisov, ki jih v podrobnostih ni bilo mogoče preveriti, to izrecno obžalujemo in se distanciramo od nepravilnih trditve, do katerih je prišlo zaradi nepreverjenih poročil.

Uredništvo
Slovenskega vestnika

V Srednjem Kotu bodo dobili asfaltirano cesto

V sredo 3. avgusta 1971 je občinski odbor v Selah pod predsedstvom župana Hermana Velika imel sejo, katere obsežni dnevni red je vseboval tudi vprašanje asfaltiranja ceste v Srednji Kot. S tem v zvezi je župan Velik občinski odbor seznanil s potekom razgovorov, ki so bili potrebni s člani skupnosti. Obrazložil jim je, kakšne so finančne možnosti v občini in da ima le-ta odnosno prebivalci v drugih predelih prav tako številne upravičene potrebe.

Na osnovi načrta za izgradnjo odnosno asfaltiranje ceste v Srednji Kot, ki ga je izdelal pristojni tehnik okrajnega glavarstva Celovec, je župan občinskemu odboru predložil tozadevne podlage. Po temeljitnem pregledu načrta in določitvi oblike finansiranja 500.000 šilingov, ki so potrebni za delno asfaltiranje ceste v Srednji Kot, je občinski odbor predlog soglasno potrdil. Župan se je v imenu prizadetih občanov zahvalil občinskemu odboru za razumevanje in obenem poudaril, da bo asfaltiranje te ceste spet nova pridobitev za Sele, s tem pa tudi eden nadaljnjih korakov napredka v selski občini.

Občinski odbor je od deželne vlade prejel zagotovilo, da bo občina za tekoče leto dobila dodeljenih 220.000 šilingov pomoči. Za dodelitev te podpore je bila pristojnemu referentu pri deželni vladi, deželnemu glavarju Simi, izrečena zahvala.

V živahni diskusiji je občinski od-

bor obravnaval tudi članek v Volkzeitung z dne 17. julija 1971 o Selah v zvezi z združitvijo občin na Koroškem. Ob splošno tendencioznemu pisanju, ki se je nanašalo na selsko občino, je odbor ugotovil, da številne navedbe v članku ne odgovarjajo resnici. Tako pisanje je odbor obsodil ter ugotovil, da bi moral biti pisec, ki je doma v Borovljah, o Selah boljše informiran.

Ob koncu seje je odbor še sklenil, da bo dal adaptirati staro občinsko hišo v Selah in šolo v Kotu.

Otroci so se vrnili z letovanja

V torek 10. avgusta so se pred sedežem Zveze slovenskih organizacij v Celovcu zbrali starši ali sorodniki, da pričakajo in odpeljejo na svoje domove otroke, ki so se vrnili z letovanja na morju.

Kot znano Zveza slovenskih organizacij že dolga leta omogoča otrokom slovenskih staršev letovanje na jadranski obali. To letovanje ZSO organizira zlasti za zdravstveno potrebne otroke, kakor tudi za otroke iz socialno šibkih družin. Oblika teh letovanj pa otrokom ne služi le za utrditev zdravja, ampak je koristna tudi za njihovo vzgojo. Večina med njimi je takih, ki prvič gredo za dalj časa od doma in to je v življenju mladega človeka prvo veliko doživetje. Na potovanju otrok vidi mnogo novega sveta, prav gotovo pa mu ostane najbolj v spominu, ko prvič v svojem življenju zagleda morje. Zato ni čudno, da se večina otrok, ki je enkrat letovala na morju, drugo leto spet želi tja.

V teh treh tednih se je večina od njih naučila plavanja, spoznali pa so tudi nove prijatelje, skratka vsak je te tri tedne doživel po svoje. Ko je malo

čez poldne pripeljal avtobus podjetja Sienčnik v Gasometergasse, smo videli vesele in potemnele obrazke, ko so mladi „letoviščarji“ stopali iz avtobusa. Kljub lepim doživetjem pa so otroci in tudi starši bili srečni, da so se spet videli in se skupaj vrnili na domove.

O svojih vtisih na morju bodo gotovo pripovedovali staršem, bratom in prijateljem v domači okolici. V šoli pa bodo lahko povedali, kje in kako so preživeli del počitnic.

Prav gotovo si je vsak otrok nabral novih moči in zdravja, ki mu bo pri doraščanju in v poznejšem življenju koristilo. Zato se vsem, ki so pripomogli k dobremu počutju naših otrok na morju, lepo zahvaljujemo. Pri tem mislimo na spremljevalca Dorico Kupper in Francija Zwiftra mlajšega, ki sta otroke spremljala. Posebna zahvala gre Zavodu za počitniška letovanja Ljubljana center in ne nazadnje tajništvu ZSO, ki je izvedlo vse potrebne organizacijske posle, kot avtopodjetniku Sienčniku, ki je otroke srečno pripeljal nazaj.

Člani SPD obiskali plezalni tečaj

Zadnji teden v juliju je pet članov Slovenskega planinskega društva obiskalo plezalni tečaj, ki ga vsako leto prireja turistično društvo „Prijatelji narave“ (Die Naturfreunde) v svoji plezalni šoli „Karavanke“. V dobro opremljeni koči na Košuti udeleženci tečaja niso našli le dobre hrane in udobnih ležišč, ampak tudi prho s toplo vodo, kar je bilo posebno prijetno.

Vzdušje na tečaju, katerega so se poleg članov SPD udeležili še trije drugi tečajniki, je bilo zelo prijetno. Precejšen del za dobro počutje tečajnikov so brez dvoma doprinesli učitelji, ki so s svojo mirnostjo in potrpežljivostjo vsakomur dali občutek varnosti. Vodja šole Peter Sagmeister, ki se je udeležil ekspedicije v Ande, ter ostali učitelji so polagali posebno pozornost na varnost pri plezanju. Tako je vsak udeleženec tečaja imel na razpolago čelado, ki ga je varovala pred padajočim kamenjem. Na „mali“ in „veliki skali“ smo se seznanili z najosnovnejšimi prijemi plezanja, to so varovanje soplezalca, spuščanje po vrvi ter zadržanje v primeru nesreče oziroma reševanje ponesrečenca.

Na tečaju pridobljeno znanje smo lahko praktično uporabili ob dveh sledečih turah. Prva nas je vodila na Cjajnik (Lärchenturm), druga pa skozi 400 metrov visoko steno na Košutnikov turn; ta tura je deloma dosegala stopnjo IV in je brez dvoma bila višek tečaja.

Udeleženci tečaja smo hvaležni učiteljem Petru Sagmeisteru, Ernstu Gritzerju in Gottfriedu Magnetu za njihov trud, ki so ga imeli z nami. Njim velja naša prisrčna zahvala. Naša zahvala pa gre tudi vodstvu TVN v Celovcu, ki je našim članom pri tem tečaju nudilo posebne ugodnosti.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UK

njal vojno srečo in prečudno analogijo štabnih cepcev. Ker se mu je slučajno posrečilo prodreti, pobiti pol čete banditov in rešiti posadko presitih žandarjev, so ga proglasili za elito, ki mora povsod, kjer je vroče, naprej... Rres je dobil železni križec II. stopnje in srebrni jurišni znak ter nekaj dni dopusta, ki ga je preživel s svojo Greto, to pot na njenem domu. Dekle ga je izkoristila prav tako temeljito kot njegovo poveljstvo. Zato se je kljub vitaminsko in kalorično oplemeniteni hrani kar opotekal okoli hiše in se je svet vrtel okrog njega v mavričnih meglah, ves napojen s parfumom „Pariška noč“, ki ji ga je bil že prvo leto vojne poslal iz Francije in ga je hranila samo za takšne božanske priložnosti seksualne sprostitve. Čez dan ga je njena žlahta obdajala s pozornostjo, kot jo zasluži bodoči zet-junak, ponoči pa je pri njej delal tlako. Pred leti sta se bila domenila, da se bosta poročila ista dan, ko bo zajokalo njuno potomstvo. To je bila želja njegovega očeta, ki je hotel biti prepričan, da njegov plemeniti rod ne bo izumrl. In zato je Greta hotela zanositi, pa ni bilo nič...

„Ženske so hobotnice,“ je modroval Bönke, ko se je nekje na začelju prvega voda s šmajserjem na ramenu vzpenjal v breg. S svojo navidezno ravnodušnostjo je spodbujal vse tiste, ki so za vsakim drevesom in skalo pričakovali sovražnika. Tega pa — čudno — ni bilo nikjer, čeprav so že tri ure marširali po hribovju.

Med dopustom je bil doživel še nekaj. Eden od Gretinih številnih znancev, strokovnjak v vojni industriji, ki se je vso vojno skrival doma, ga je v gostilni vprašal, če ve, zakaj ne raste trava na cesti. To je bilo dovolj, da ga je usekal po gobcu in ga zbil pod mizo. Iz zamišljenosti ga je zdrnil nenaden napad, ki ga je stal nekaj mrtvih in ranjenih. Sovražnik je z mitraljezi udaril po njegovi predhodnici na obmejnem sedlu. Bönke

se je moral ustaviti, njegovega naglega pohoda proti Cerk-ljanskem je bilo konec. S strahovitim ognjem je naznanil močnejšim enotam, ki so šle za njim, da je prišel v stik s sovražnikom in da jim prepušča prednost.

Na vseh straneh neba okoli Idrije so rjuli topovi in naznanjali veliki spopad. Major Wolf in stotnik sta stala na kasarniški ploščadi in poslušala peklensko godbo. Za Wolfa je bila to najlepša simfonija. Čim bliže je prihajalo bobnenje, tem bolj se je veselil, da bo odšel od tod, in se pridno nalival z žganjem. Namesto stotnika je šel v napad poročnik Teichner. Ta molčeči mišičasti stroj je poznal za izvršitev povelj samo besedo „razumem.“

„To pot se je general imenito pripravil, kot bi hotel po vsi sili pomesti z zemlje banditsko golazen.“ Stotnik je z velikim topniškim daljnogledom spremljal orjaško kolono tankov in kamionov, ki se je kakor kača spuščala po vijugasti cesti v mesto.

„Ne bo sile. Prav gotovo vam je znan pregovor: Dosti grmenja, malo dežja. Kakor neštetokrat doslej bo ta pregovor obveljal tudi v tej partizanski vojni. Izmaknili se bodo. Nič pametnejšega jim ne preostane. Poraja se mi občutek, da smo kakor pes, ki lovi lasten rep.“

„Ne vem, če jim bo uspelo. Na zelo širokem prostoru smo jih prijeli. Naučili jih bomo spoštovati naše prometne žile. Zanje smo občutljivi kot za kurja očesa.“

Stopila sta na dvorišče, da bi z drugimi vred pričakala kolono, ki se je bližala z oglušujočim bobnenjem motorjev. Tanki in avtoblinda so zavili na dvorišče kasarne. Vojaki v polni bojni opremi so se usipali iz avtomobilov kot mravlje iz mravljišča, tankisti v črnem usnju so lezli iz tankov in se pozdravljali s topničarji, policisti, gorskimi lovci, grenadirji. Prišleci so se zvedavo ozirali po gozdnatih pobočjih, ki so obdajala kotlino kot mračno zidovje.

Wolf je bil zadovoljen. Že prvi dan je prišlo tisoč mož elitne vojske. Naslednji dan so od jutra do večera prihajale kolone. Mesto je postalo vojno mravljišče, baza za odhod v hribovje.

Ta množica vojske vseh rodov je prinesla v postojanko novo vzdušje. Ko se je zmrčilo, so zagoreli ob kasarniških zidovih ognji poljskih kuhinj, dišalo je po vseh mogočih jedeh. Bilo je slišati vsa nemška narečja. Tu so bili Prusi, Bavarci, Avstrijci, Švabi, in vsak je pel po svoje.

Bojna morala se je vrnila tudi v bataljon Heine. Gorski lovci so se zbrali in spet je po daljšem premoru zadonela njihova pesem o kraljestvu gora in ledu, pa tudi tista nekoliko ohola pesem „Tresejo se trhle kosti vsega sveta“. Bili so že nekoliko okajeni od ruma, ki ga je pripeljala s seboj vojska.

Tudi major Wolf in stotnik Kniecke sta se pomešala med vojake. Z njimi vred sta pela in se vključila v obred bojvniškega čaščenja smrti, ki je naznanjal orgijo uničevanja in razžaril ubijalske duhove.

Vsi glasovi so se zlivali v reko nerazumljivega mrmranja, ki ga je bilo iz daljave slišati kot renčanje prebujajoče se zveri pred velikim lovom. Vmes so odmevali žvižgi piščali, rezka povelja dežurnih in koraki čet, ki so že ponoči odhajale na položaje.

Svetlobni prameni reflektorjev so se živahno sprehajali po pobočjih okoli mesta. Včasih so se utrnile rakete, vendar brez strelav. Nad kasarnami so plavalji svaljki dima in se spajali z rahlo meglo nad reko.

Major Wolf je slavil nov uspeh: njegov podanik se je prilitotalpil skozi sovražnikove položaje in prinesel podatke o povsem novem razporedu enot 30. divizije na desnem boku nad dolino. Njej so namenili glavni udar, ker se še ni razkropila.

Otrok mora v bolnišnico

Solze v očeh — pri otroku in materi — tak je navadno začetek težke poti med bele postelje.

Ali ni načina, ki bi ublažil slovo od doma in odvzel preplašenemu otroku vsaj del strahu pred neznanim krajem, pred tujimi ljudmi, pred groznimi zdravniki, ki ga bodo zbadali in rezali?

„Saj vendar ne morem otroku povedati, kaj vse ga čaka v bolnišnici,“ je rekla popolnoma živčna mamica petletne Metke, ki je krčevito jokala in se je tiščala kot klop.

„Saj nič ne boli, Peter, bodi pameten, ko se boš vrnil, ti kupim nov avtomobilček,“ je tolažila otroka druga mati.

„Jutri že pridem pote, potem pa ne boš nikoli več šel v bolnišnico, pa tudi k zdravniku ne!“ je zatrjevala Jurčkova mama.

Zakaj tako govorjenje? Ali se vam ne zdi, da k otrokovemu nemiru in živčnosti prispevamo precejšnji delež tudi sami?

Otrok je v svoji nepokvarjenosti resnično ljuben in silno pravičen. Zakaj torej zavijanje dejstev, zakaj izjave, ki se potem izkažejo kot laži?

Mihec se še danes spominja svoje operacije mandeljnov, pa čeprav je od takrat že preteklo pet let. Mamica in bolniška sestra, obe sta mu lagali, da ga ne bo nič bolelo. To še danes očita mamici, kadar ga uči: „Mihec, bodi priden, ubogljiv, ne laži.“ In ona?

Tudi občutek za čas ima otrok dobro razvit. Res da ne ve, kaj pomeni danes in jutri, vendar pa spet spozna neresnico, če se mamici „jutri“ zavleče na 14 dni ali morda še več.

„In še zadnja napaka staršev. Predvsem morajo ostati mirni starši, saj nervoza prehaja od staršev na otroka, ko otrok podzavestno čuti, da je njegova mamica danes čisto drugačna, kot je bila včeraj.“

Zato, starši, obvladajte se! Otroku povejte resnico! Razložite mu, zakaj mora v bolnišnico, zakaj ga bo zdravnik operiral. Vse se pomnite z njim, zdravniku mu prikažite kot dobrotnika, kot rešitelja, kot prijatelja, ki mu boče samo pomagati. Vendar ne premlevajte tega vsak dan, ne pogovarjajte se skrivnostno z znanci vpricho otroka, ki bo kmalu spoznal, da se zanj nekaj neprijetnega pripravlja.

Skratka, na starših je glavni delež, da se bo otrok znal spoprijeti tudi z neprijetnostmi, ki se jim v življenju ne bo mogel ogniti.

Prah za sliko

■ Stena za obešeno sliko se navadno umaže s prahom in pajčevino, zato je čiščenje zapleteno. Ta del stene moremo zaščititi tako, da hrbtno stran slike ob robovih oblepimo z ozkim trakom penaste gume (liste, ki jo uporabljamo za oblepljanje vrat in oken zoper mraz). Tako prah ne bo mogel prodreti za sliko.

■ Kožico na nohlih in daljše nohte zaščitimo pri grobem gospodinjskem delu tako, da jih dodobra premažemo z masno kremo, ali pa še bolje — nataknemo si zaščitne gumijaste rokavice.

DA BOMO PRAV RAVNALI

če nas piči osa, čebela, sršen ali kača

Na sprehodih, letovanjih in potovanjih se lahko zgodi, da nas piči osa, čebela, sršen, škorpion ali kača.

Pri čebeljem pikju je treba izveči iz kože žrelo, ker se sicer koža na tem mestu zagnoji. Pike od mravlje, muhe, čebele ali ose je dobro takoj premazati z amonijakom. Če je koža močnejše zatekla, damo na njo hladne ovitke, npr. borovo raztopino ali kar s hladno vodo. Piki večjega števila čebel, os ali sršenov so lahko tudi življenjsko nevarni, posebno za otroke. Bolniku dajaj hladne ovitke in pravo črno kavo ali drugo sredstvo za pojačanje delovanja srca ter poišči, čimprej zdravniško pomoč.

Če koga piči čebela ali osa v žrelu ali v bližini grla (n. pr. če jo poje s sadjem, medom), ga takoj odvede k zdravniku ali v bolnico. Zaradi otekline, ki nastane po pikju, pride v sapniku do težkih znakov dušenja ali celo do smrti zaradi zadušitve.

Škorpion ni tako nevaren, kot ga navadno dolžimo. Ne napadajo. Ugriznejo samo v obrambi, če ga primemo, stisnemo ali podobno. Njegov ugriz povzroči precejšnjo otekline, rdečo kožo in bolečino. Posledice trajajo največ tri dni. Zdravimo s hladnimi ovitki in imobilizacijo ugrizenega predela. Za odraslega ugriz ni nevaren, pri otrocih se lahko pojavijo še znaki splošne zastrupitve.

Strupeno kačo lahko srečamo po samotnih sončnih predelih, posebno v planinskih in skalnatih prisojnih pobočjih. Edini strupeni kači v naših krajih sta gad in modras. Od nestrupenih kač ju najhitreje ločimo po zoženem vratu ob prehodu v široko glavo. Pik gada za odraslega človeka ni smrten; modras je veliko bolj strupen, njegov pik je lahko smrten.

OCVRTA CVETAČA

Za 6 oseb: 1 cvetača, težka 1 kg, sol, testo za cvrenje (kot za praženec), olje za cvrenje, 2 na četrtine zrezani limoni.

Oprano cvetačo razdelimo na cvete, jih kuhamo v slani vodi in pazimo, da se ne razkuhajo. Odcejeno in ohlajene povajamo v testu in ocvremo v večji količini dobro razgretga olja. Ocvrte cvete zložimo na servirni krožnik, jih okrasimo z limono in damo na mizo za dodatek k pečenemu ali ocvrtemu mesu.

OPEČENA CVETAČA S ŠUNKO

Za 4 osebe: 1 cvetača, težka 1 kg, sol, 50 g surovega masla, 3 dl Mornayeve omake, 100 g na drobno sesekljane šunke, 30 g naribanega parmezana ali starejšega kačkavalja.

Otrebljeno, oprano cvetačo skuhamo v slani vodi, jo odcedimo in razdelimo na cvete; le-te zložimo v pomaščeno posodo iz jenskega stekla, polijemo z omako in potresemo s sesekljano šunko. Tako pripravljeno cvetačo denemo v zmerno razgredo

Znaki pika strupene kače se pokažejo na mestu pika in kot splošni znaki zastrupitve.

Na mestu pika ostaneta navadno 2 ranici, oddaljeni 12 mm, koža v okolici močno oteče, otekline se hitro širi, koža nad njo postane modrikasta, v njej se pojavijo modro-rdeče pege; žleze v okolici otečejo.

Splošni znaki zastrupitve so bleda koža, splošna slabost, vrtoglavica, glavobol, težko dihanje, bruhanje, hiter in slab utrip žil, v najtežjih primerih nezavest.

Prvo pomoč pri kačjem pikju je treba pričeti takoj. Glavni ukrepi so:

■ podveži ugrizeni ud med pikom in srcem tako, da preneha tok krvi v žilah dovodnicah;

■ na mestu pika napravi z razkuženim rezilom dva vreza v obliki križa, da s tem povečaš odtok krvi iz ranice;

■ z izsesavanjem povečaj odtok krvi iz rane. Ne izsesaj z usli, ampak s posebno pripravo;

■ ugriznjeni ud imobiliziraj, poškodovane naj ne pije alkohola;

■ ugriznjenega odvedemo takoj k zdravniku, da dobi čimprej zdravilni serum proti kačjemu pikju.

Ukrepajmo hitro, vendar brez panike. Kljub nevarnosti kačjega pika so smrtni primeri zaradi njih zelo redki.

Paprika in paradižnik

Paprika zavzema po količini vitamina C, ki ga vsebuje najvišje mesto med zelenjavo. Prekaša tudi jagodičasto sadje. Največ vitamina C vsebuje paprika tik pred dozorovitvijo. Poznamo dve vrsti paprike: ostro in sladko. Ostro papriko uporabljamo bolj zmletu kot

pečico in pečemo 15 minut, tako dolgo, da se opeče in porumeni.

Mornayeve omaka: za 5 dl smetane, 75 g nastrganega grojčja in 30 g surovega masla. Bošamelu primešamo smetano, nastrgan grojč in postavimo omako na gorko. Preden jo uporabimo, ji dodamo še košček svežega surovega masla in jo mešamo, dokler se maslo ne raztopi.

POLITA CVETAČA

Za 4 do 6 oseb: 1 cvetača, 2 žlici kisa, sol, 2 jajci, 2 do 3 žlice kisle smetane ali mleka, 4 žlice debelih kruhovih drobtin in 50 g surovega masla.

Cvetačo otrebimo, operemo in jo denemo za kakšnih deset minut v hladno vodo, ki ji poprej damo malo kisa. Nato jo skuhamo v slani vodi, jo pazljivo vzamemo iz posode, odcedimo in damo v okroglo posodo iz jenskega stekla. Polijemo jo še z jajci, razvrkljanimi v smetano ali mleku, potresemo z drobtinami in polijemo z raztopljenim surovim maslom. Vse skupaj postavimo v zmerno razgredo pečico in pečemo približno deset minut, tako dolgo, da se drobtine opečejo.

Kocke ledu

pomoč v gospodinjstvu

Hladilnik je nenadomestljiv predmet v gospodinjstvu in najkoristnejši pomočnik zaposlene žene. Glavni namen hladilnika je, da obdrži dalj časa živež svež, poleg tega pa je še nekaj, kar lahko store gospodinjstvi hladen zrak ali kocke ledu. Torej:

● Ko začne cvetle v vazi veneti, ga denite s stebli in cvetovi vred v hladno vodo, ki ste ji dodali nekaj kock ledu. Šopek pustite v vodi 20 minut, nato namestite v vazo s svežo vodo.

● Kocka ledu običajno preveč razvedeni alkoholno pljacho v kozarcu. Temu se lahko izognete tako, da zamrznete nekaj ženskih, breskev, jagod ali kakšne druge vrste sadja in jih denete v kozarec namesto ledu. Rezultat bo isti, učinek pa mnogo boljši.

● Jajca vzemite iz hladilnika vsaj pol ure pred uporabo. Tako bodo bolj okusna, beljak pa gostejši tudi brez vode.

● Da bi čim dalj ohranili meso sveže, ga namažite z vseh strani z oljem in postavite v hladilnik med dva krožnika.

● Mnoge gospodinjke vzamejo že zvečer maslo iz hladilnika, da bi ga naslednji dan laže namazale na kruh. Poleti zadošča, če namestite maslo v najmanj hladen kot hladilnika in ga vzamete iz njega zjutraj, pol ure pred uporabo.

začimbo. Sladko papriko pa uporabljamo razen za začimbe tudi za pripravo najrazličnejših jedi. Vitamin se najbolj ohrani v surovih jedeh.

Plod najprej operemo in ocedimo. Nato mu odstranimo seme, tako da odrežemo pokrovček ali konico in poberemo seme skozi odprtino s kazalcem ali žličko. Nato plod znotraj splahnemo pod tekočo vodo in ocedimo. Seme je namreč lahko tudi v sladki papriki pekoče ali grenko. Če pripravljamo iz paprike kuhane jedi, jih ne smemo predolgo izpostavljati vročini. Zadostuje le 10 minut toplotne obdelave.

Paradižnik se tudi odlikuje po visoki vitaminski vrednosti, ker vsebuje veliko vitamina A in C. Poleg tega ima tudi precej rudninskih snovi in organskih kislin. V prehrani ga lahko vsestransko uporabljamo: največ je vreden surov, kot priloga mesnim jedem v solatah ali narezan na rezine oziroma krljle. Kuhanim jedem izboljša okus in barvo, kar vpliva na tek.

Če želimo paradižnik olupiti, potem izrežemo opranim plodovom cvetni nastavek in jih potopimo za 5 sekund v vrelo vodo, nato jih splahnemo v mrzli vodi in kožico zlahka olupimo. Še hitreje lahko olupimo paradižnik, če ga nabodemo na vilice in podržimo nekaj sekund nad plinskimi plamenom.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKA

„Gospod polkovnik, ali se vam ne zdi, da preveč požigate?“ je vprašal Kniecke, ki so ga zmotili ogromni dimni stebri pod obrobjem hribov, kamor so se umaknile brigade.

Polkovnik se je zakrohotal:

„Veste, tudi mi moramo opravičiti svojo prisotnost. Poleg tega nam je dal general navodila, naj ukrepamo strogo tudi proti tistim, ki bandite podpirajo. Naj ti ljudje vedo, da se mi, Nemci, ne šalimo!“

14

Major Wolf se je znebil vsiljive tesnobe šele, ko je motorizirana kolona prispela z idrijske ceste v Ljubljansko kotlino.

Čeprav se je vozil s kolono hudih ranjencev in so bili kamioni označeni z daleč vidnimi rdečimi križi, ni bil prepričan, da je popolnoma varen — lahko bi jih napadel kak nebodigatreba bataljon s fanatičnim komandantom. Kar se tiče fanatizma, je bil prepričan, da ga je več pri komunistih kot pri njih, saj se ne bore samo za svetovno revolucijo, temveč tudi za goli obstoj tako majhnega naroda.

Enakega mnenja je bila tudi komanda, ki je transport zavarovala s tanki in avtoblindami ter zaščitnim oddelkom. To zavarovanje je bilo utemeljeno tudi s praktične strani. V preostale kamione z rdečimi križi so natovorili tudi živo srebro, kar ga po miniranju rudnika zavoljo stalnih napadov na cesti še niso bili odpeljali, čeprav ga je več vojnih podjetij že nekajkrat odločno zahtevalo.

Na cesti je bil živahen promet, čeprav so bile opozorilne table „Achtung — Bandenkampfgebiet“ samo nekaj

kilometrov oddaljene in so se iz daljave slišali topovi. Od tod so se vozila, ki so jih ščitila, vrnila v Idrijo.

Major je bil spet dobre volje. Nebo se je odprlo, toplo sonce je razsejalo žarke po ozeleneli krajini, ki se je širila v ravnino, za katero so kakor dihi novega upanja rasli v nebo zasneženi vrhovi Alp. Pekleno vzdušje temačnih ozkih grap je bilo za njim in misli so se mu razživele v čustvu veselega pričakovanja, pomešanega z rahlo vznemirljivim vprašanjem, kako ga bo sprejel general in njegovi.

Vse stvari imajo dva obraza: temo in svetlobo. Samo močnim in velikim je dano presojati o stvareh, kam spada. Od generala je odvisno, kako bo ocenjen njegov podvig, ki ga še sam ne more povsem ovrednotiti. Kaj je bilo z Ano, si zdaj ni bil na jasnem. Preveč je bil osebno prizadet, da bi lahko mirno sodil. V odnosu do nje je v sebi zaznal spremembo. Če jo je skrajša sodil preostro, jo je zdaj skušal opravičiti in zvaliti krivdo na druge. Saj je spadala v svet njegovih iluzij, ki mu je rad prizanašal.

Blaj je mrtev, Ana odvedena, brigada nekje v vrtnico ofenzive... Toda dovolj podatkov ima, da se bo izmazal pri generalu. V brigadah so ostali borni ostanki njegove mreže; ne ve, kako jo bo popravil. Njegov najvažnejši agent, Alfa, pa je umolknil kot pokvarjen radijski oddajnik.

Ko je presojal bojni položaj nemških sil in svoj osebni položaj v teh klavnih okoliščinah, si je mislil:

„Neumno je lagati samemu sebi, kot je pametno lagati drugim. Če misliš, da boš našel mir in rešitev v lažeh, ki si jih ponavljaš, kot dela general, tedaj se hudo motiš. Laž potrjuje resnico, ki si jo najmanj želiš. Uspava te, daje ti peruti sanj, ko pa se zbudiš, ti leži butica na betonu. Človek mora sam čimprej na tla, če je nagnjen k letenju.“

Kot mladenič si je bil obljubil, da ne bo nikoli lagal samemu sebi. „To pa je težko, saj je postala laž naša na-

cionalna potreba in dolžnost, prav gotovo celo dolžnost vseh tistih, ki so na oblasti. Slepilo za narod, ki ne ve, kaj vse se godi za njegovim hrbtom... O groza, kaj bo, ko se narod prebudi!... Zato moram vsaj sam poznati resnico, da si bom brez velikega tveganja pomagal z lažjo... Kajti več prijateljev si pridobiš in ohraniš z lažjo kot z resnico. Ženske pa sploh samo z lažjo. In kaj je resnica? Krivulja našega in mojega vzpona se je že nagnila, vznemirljivo pada, postaja tragična, osebno, vojno in politično.“

To spoznanje sredi sončnega dne, ki je povsod odseval v oknih hiš ob poti, ga je navdalo z otožnimi občutki. Predal se je tresljajem avtomobila ter ritmu davno pozabljenih pesmi, ki se je spet oglasila v njem, in se skušal tolažiti:

„Življenje je velika igra, v kateri je čas sodnik. Kdor ga spozna, se mu prilagodi, čeprav se mora boriti sam proti vsem. Kdor se ne bori, ga povozijo.“ Potem je razmišljal o novih načrtih, pasteh in ukanah, ki jih drugi še ne poznajo. Premeten človek molči o svojih načrtih in jih samo izvaja. Prav v tem je bistvo ukane. Tako dela tudi general, njega pa ima za poskusnega kunca. Blagor mu, ker se slepi, saj pri njem ne odkrije drugega kakor tisto, kar od njega izve, se pravi, kar mu hoče sam povedati. Toda general porabi več in bolj uspešno, ker ima položaj.

Nato je razmišljal o svojih odnosih do generala in čas mu je tekkel, da se ni niti zavedal, kdaj so zavozili mimo žičnih ovir v mesto.

V mestu so se ljudje ustavljali in brezizrazno motrili kolono. Celo neumna raja je postala zvrta. Nič ne pove naglas, ne čustvuje, ne misli, samo bulji v ta klavni sprevod. Na tihem se pa gotovo veseli porazov nemške vojske. Kako je postal svet povsem zlagan in dvoličen!

(Nadaljevanje sledi)

za oddih in razvedrilo

NADA GABOROVIC

Srečanje

Bilo je tako kot v sanjah, ko se ti nenadoma zazdi, da si vse to že videl in doživljal; vendar sem kmalu sprevidel, da je resničnost trdnejša, kot jo more stikati sen. Kajti ko sem krenil po stezi med vrbovjem, sem zares uzrl kamnito hišico ob zasilnem pomolu, in tudi čoln je bil privezan tako, kot sem vedel, da bo. Ob izlivu potoka klopoče mlinsko kolo. Mlin je star in vegast, kot da ga bo vsak čas potegnilo k tlom.

Nisem se zmotil. Reka je šumela pred mano, mlin je bil zaprt in voda je odtekala po žlebu. Samogibno sem poiskal zapah in ga odrinil. Saj to sem počenjal nekoč, sem vedel, prsti so mi vajeno poiskali vse, kar je bilo treba. Ko sem stal v temačem prostoru, sredi katerega se je belil kamen, sem olajšano spoznal, da mlin še živi.

Bilo mi je ugodno in neprijetno hkrati. Kadar sem se ozrl naokrog, me je stisnilo pri srcu, ne da bi si znal to razložiti. Vsaka podrobnost mi je bila urezana v zavest, vendar zveze med seboj in tem svetom tu nisem mogel najti. Stopil sem venkaj, naravnal zapah in se vrnil ob potoku k reki. Siva streha hišice je kukala iz krošenj, iz dimnika se ni kadilo in opazil sem, da so okna zapredena v pajčevino.

Začutil sem, da hodim drugače kot sicer, kot da iščem nekdanje stopinje med mlinom in hišico, med reko in potokom. Polastil se me je nemir, oziral sem se naokrog, kot bi nekoga pričakoval in se nekoga bal. Neugodje se je stopnjevalo, zato sem se vrnil k avtu nad rečnim nabrežjem in pričel sem oklevati, ali naj se utabotim tu ali ne. Ni me več mikalo, toda lotil se me je spet glavobol, vožnje naprej ne bi smel tvegati, zdravnik mi je strogo zabijal, kajti kadar se je bolečina stopnjevala, nisem mogel obvladati krmila. Nehote sem s kazalcem otipal staro brazgotino na čelu in pomislil, da se posledic strela v glavo ne bom nikdar znebil.

Reka je tekla pod mano spokojno, lenobno, tiho. In znano. Kdaj pa kdaj je plivnil val ob kamnito, izlizano steno. Vnovič sem prisluhnil nečemu v sebi, pa se mi je izmuznilo, odmeva ni hotelo biti. Jel sem znati prtljago na kup. Mračen dvom se mi je naselil v srcu: kaj, če le nisem tako zdrav, kot mi zatrjujejo?

Misel pa se je naglo utrnila, ne da bi jo domislil do kraja, ker je od onstran reke zadonel zategel klic. Ozrl sem se in zapazil skupino izletnikov. Čakali so na čoln. Kot sem čakal jaz nekoč, potem pa so bili poleg mene iznenada vojaki v zelenih uniformah — ali v rjavih?

Nedaleč od mene se je oglasilo: »Ze grem!« Zenska srednjih let je pohitela po pobočju mimo mlina k pomolu. Jela je odvezovati čoln. Ze prej sem videl, da ni star in trhel, marveč nov. To me je motilo, kajti ni se skladalo z nečim v meni. In zenska — zenska? Porinila je čoln v valove, skočila na kljun ter zaveslala. Vsaka njena kretanja je bila moška, odločna, preudarna. Tuje mi je bilo, kar je počenjala, vendar sem še kar stal in zrl za njo, krčevito sem se trudil, da bi odprl neko linico v sebi, toda brez haska.

Skoro nevoljno sem pričel postavljati šotor. Bil sem že izurjen, in ko so ljudje splezali na pomol in krenili k vasi, sem končal.

Samota se je jela sesedati name, ko so glasovi potihnilili. Bil je čas pred prvim mrakom, sonce je zatonilo, razlilo svoje zlato nad planino onkraj reke. Nekaj mehkih oblakov je viselo nad črto gozdov in samo zapoznela čebela je brenčala v cvetnem kobulu, srđita v svoji nenasitni želji, da bi se vrnila v panj do kraja obložena. Zdel sem se izgubljen sredi vsega tega sveta, kot iztrgan iz nečesa, čemur sem se v letih privadil, vendar z globoko zavestjo, da sem ta svet nekoč ljubil in želel živeti v njem.

»Nameravate ostati tu dalj časa?« Pogledal sem za glasom. Zenska je obstala pri avtu, bila je čolnarka in zbliza je bila videti starejša kot od daleč. Ruto si je pomaknila nazaj, tako da sem lahko občudoval njene goste svetle lase.

»Ne vem,« sem se obotavljal. »Morda ostanem samo noč.«

»Dober dan,« je rekla rahleje, z nasmehom. »Ne bi vas nadlegovala, ko bi si izbrali primernejši kraj. Tu je veliko komarjev in vlažno je rado.« Spustila je spodrecano krilo, ob robovih težko od vode. »Više gori je lepše. Pa eno noč boste že prebili.«

Začutil sem naklonjenost do te odločne, in vendar nežne ženske, ki se mi je rahlo smehljala. Vtem je dodala: »Nocoj bom dolgo v mlinu —

Domislice

- Gole prsi so mi bolj všeč kot prsi, pokrite z odlikovanji.
- Dvojni užitek je oslepariti sleparja.
- Kdor visoko leta, lahko še na Luno prileti.
- Velikokrat bi se bolj razumeli, če ne bi znali govoriti.
- Prvo znamenje starosti je ljubezen do življenja.
- Nesrečen je lahko samo tisti, ki ve, kaj je sreča.
- Dober diplomat je tisti, za katerega si drugi opečejo prste.
- Kdor ima posluh, ta celo molku pazljivo prisluškuje.
- V ljubosumnosti je več samoljubja kot ljubezni.
- Imamo Luno, a še vedno smo lačni sosedove zemlje.
- Če se ne bi razumeli, bi se težko prepirali.
- Starost ima iste skomine kakor mladost, toda ne istih zob.
- Trmastega človeka lahko samo premagaš; prepričaj nikoli.
- Politika je kot ženska; ko misliš, da si ji gospodar, te prevara.
- Šele v obdobju avtomobilov je dobilo peto kolo svoje dokončno zadoščenje.
- Veliko ljudi je bilo v zgodovini, a le tu pa tam kakšen človek med njimi.

JAN HUSZCZA:

Z direktorjem zadruga »Škornji«, tovarišem Maiewskym se že delj časa prepirava. Direktor se je končno odločil, da odneha. Povabil me je na tovariški razgovor ob skodelici kave in kozarčku žganja.

— Pan Pegaszyk, je rekel — pri srcu mi je iskrenost. Nič več me ne bo preslepilo upanje. Midva nikoli ne bova našla skupnega jezika. Poiskal bom drugega knjigovodjo... Toda nočem vas uničiti, saj imate ženo, hčerko in ledvične kamne...

— Iskrena hvala za pozornost.

— Ni za kaj! Vedno sem bil naklonjen ljudem, zato vam tu izročam priporočilo za direktorja zadruga »Poseka«, tovariša Visziewskega. Poznam ga, moje pismo bo delovalo brez napake.

Vzel sem kuverto s priporočilom in že naslednji dan sedel nasproti novega direktorja, gledajoč njegovo fiziognomijo rožnate barve.

Odprl je kuverto, skrbno prebral pismo, se dobrodušno nasmehnil in — po nekaj dneh sem že delal kot knjigovodja v njegovi zadrugi.

Ni hudič, čez kak mesec so se med direktorjem in

prva mlev, ko je zmerom nekam svečano — lahko bi vam s čim ustregla. Mleko imam in kruh. Večkrat šotorijo tod in se zgledajo pri meni.

Stegnila je roko: »Stanujem tamle, odkar sem zapustila staro hišo ob reki. Nisem mogla več zdržati.«

Nenadoma je pozdravila precej osorno in odšla z dolgimi, težkimi koraki.

Tišina, ki je legla na nabrežje, me je zmedla. Rad bi še kramljal, nekaj je bilo v glasu ženske, kar se je skladno ubiralo z menoj, in želel sem, da še ne bi splahnelo in izginilo. Sedel sem na skalnat previs in z dlanmi objel sence, kot bi hotel prisiliti možgane, da me ubogajo. Niso me, ostali so nemi, brezčutno so me prepuštili nelagodnim občutkom. Zbal sem se, da me ne bi napadel neznosni glavobol, star dve desetletji, zato sem jel naglo pripravljati ležišče. Zlati robovi oblakov so medtem potemneli, megličasta plast hlapov se je spustila nad reko. Potegnil je veter in začutil sem žejo. Ni bilo izbire: moral sem k mlinu po vodo. Samogibno sem zavl h grmu in razgrnil veje; na dan je žuborel bister izvir in ob njemu sem spet naletel na čolnarko. Zajel sem vode v prgišče, ona pa je stala in me gledala.

»Hitro ste odkrili izvir,« je rekla mimogrede. »Običajno ga ne najdejo, je predobro skrit. Gredo tik mimo in ga ne zapazijo.«

»Ne vem,« sem se začudil, kajti imela je prav, toda tedaj je pokazala na brazgotino: »Ste jo skupili v vojni? Pri partizanih? Stara zadeva, bi rekla.«

»V vojni. Pri partizanih,« sem pričel, tedaj pa je odsekano ponudila. »Če se vam ne zdi zamalo, lahko popijete mleko, ki mi ga je prinesla hči.« Ni čakala na privolitev, stopila je v mlin in sledil sem ji. Trdo je postavila bokal z mlekom predme in mi namignila, naj pijem.

»Vsega. Ni mi zanj,« je skoro ukazala in ubogal sem. Ko sem odstavil posodo in si obrisal usta, sem vprašal: »A mož vam je umrl?«

»Nisem imela moža,« je zavračajoče odvrnila in z lopatico poravnala moko v vreči. Mlinsko kolo je domače, znano udarjalo na moje uho, skozi pramene svetlobe sem videl prah moke, ki se je vzdigoval k stropu.

»Ni nam bilo lahko — tu ob reki že ne,« je pristavila rahleje. »Ko sem ostala sama, sem podedovala po očetu oba poklica. Morala sem skrbeti za otroka. Zdaj se je že izklopala, kar je na visoki šoli, prej pa je šlo trdo. Zlasti ko mi je povodenj pred leti odnesla stari čoln in je bilo težko dobiti novega. Nisem odnehal in tako čolnarim venomer, čeravno mi zdaj ne bi bilo več treba.«

Mleko mi je dobro delo, opazila je in nalila še. Kot bi se ji zaradi nečesa razvezal jezik, je hlastno pristavila: »Vozim in čakam. Ko so ga naši odpeljali, je obljubil, da se vrne. Ni bil take sorte človek, da bi mi lagal.« In ko sem se začudeno ozrl vanjo, je trdo pribila: »Oče moje hčere. Ki sem ga skrivala pred Nemci hudo ranjenega.«

Zakon in ljubezen

Znana francoska pisateljica Collette meni o zakonu tole: Zakon je »Zveži mi kravato«, »Vstani in skuhaj mi kavo«, »Daj mi čisto srajco« itd.

Biti poročena pomeni: bati se, da se ne prismoji in zažge možev zrezek in da mu srajca ne bi bila dobro zlikana.

Zena je fantazirala o svobodi, ni pa pričakovala — ječe. Menila je, da se bo smejala, se zabavala, toda — v delu in gospodinjsvu mora najti srečo. S poroko je postala nakupovalec, usmiljena sestra, negovalka otrok — in ljubezen je pričela bledeti.

Zakon zelo pogosto ponižuje ženo. V tistem hipu, ko možki zagotovi ženi vsakdanji kruh, bivanje v stanovanju in drugo, postane prepričan, da je zanjo storil prav vse. Kakšna zmota! Žena pričakuje, da bo razumel njene misli, okus, sposobnosti, in sploh, da bo dojel njeno osebnost. Žene pričakujejo od moža nežnost, pozornost in vljudnost v medsebojnih odnosih. Poleg tega so veliko bolj za to, da jih mož šteje za ljubavnico in za soprogo. Toda na žalost — po nekaj letih skupnega življenja otopi ljubezensko hrepenenje in moške vedno manj opažajo žene kot ženske.

V dobro dolgotrajnemu zakonu bi si morala žena prizadevati, da ne bi z ničemer omejevala življenje moža. Zakon ne sme ovirati moževega poslovnega prizadevanja in njegovih ambicij. Žena naj bi bila možev poslovni partner, tovariš, ljubavnica in usmiljena sestra. Poleg tega mora biti ljubavna, ljubka, včasih celo neuka, da bi bil mož prepričan, kako jo je nečesa naučil. Skratka — postati mora nepogrešljiva za moža.

Zakon je prijeten le tedaj, ko se oba zakonca trudita, da bi bila potrpežljiva, blaga, dobro razpoložena, da bi imela dovolj takta in duha, ne nazadnje pa tudi nekaj koketnosti in čisto malo ljubosumnosti.

Če pa se nekatere žene kljub vsemu po nekaj mesecev zakona počutijo kot vdove človeka, ki so ga leta oblikovale v fantaziji, potem — so imele preveč fantazije.

Njeno lice je dobilo odločne poteze, ki pa niso otdrile obraza, marveč so ga omehčale. Zdaj je bila videti mlajša in v polmraku kar čedna.

»In vi?« je v sovražni zadregi nenadoma pogledala vame, ne skozme kot doslej, »ste si opomogli od tistega? Kaj pa počenjate?«

Zmedel sem se. Vprašanje je prišlo preveč nepričakovano.

»Najbrž me bo zmerom spremljalo. Večkrat se mi vračajo hude bolečine. Ukvarjam se z vsem mogočim. Tudi pišem.«

»Res?« se je zavzela in se drobno, bridko nasmehnila. »Pesmi?«

»Pesmi pa ne,« sem odkimal in ji vrnil nasmeh. Ona pa je počasi kimala predse in nato pripomnila: »On pa jih je, veste. Zelo lepe pesmi.«

Pograbila je lonec in stopila na prag. Tam se je obrnila in me pogledala: »Ne vem, ali so bile dosti vredne, toda rada sem jih poslušala.«

Ko se je vrnila, je imela oči zatekle in lice zariplo. Vrgla je star jopič na prag in mi pomignila, naj sedem. Sama se je naslonila na steno tako, da je imela razgled na reko.

»Pod previsom, kjer taborite, sem ga našla. Mislila sem, da je mrtev, imel je grdo rano na glavi, dobil je strel, sem sodila, ko je hotel plavati čez. Odnesla sva ga z očetom v mlin in rana se je vidno celila, pa čisto pravi vseeno ni bil, čeprav mi je pomagal pri delu in je bil zelo uporaben. O nesreči, ki ga je doletela, ni

znal povedati nič, vedel je le, da bi bil moral prepeljati čoln na to stran.«

Molčal sem.

»Potem so očeta odpeljali in ustrelili, ker je prevažal partizane na oni breg in semkaj. Nekdo je izdal. Bala sem se za svojega begunca in skrivala sem ga pod otepom slame; tu, pri stopah. Zelo sva se imela rada in zato mi še na misel ni prišlo, da se ne bo vrnil, ko so prišli partizani z zdravnikom in ga odpeljali s sabo. Zdravnik je povedal, da ga bo treba še dolgo zdraviti.«

Potem se je rodila deklica. Sčasoma nisem mogla več prenesti reke. Morala sem više gor, da mi ni neprestano udarjalo na ušesa.

»Najbrž že ni mogel priti,« sem tiho pripomnil.

»Samo da je dekle zdravo,« je toplo rekla, »drugače pa naj bo, kakor pač mora biti.« In zazrla se je za hip vame, kot bi me prvokrat videla.

»Nikar me ne skušajte tolažiti,« je postala spet jedka in je nagubancila čelo. »Mislim, da zares ni mogel priti. Nekaj ga je moralo zadržati.«

Ganila me je njena ljubezen. Zdel sem si take zvestobe in blagorval sem možkega, ki je deležen tolikega zupanja in čustva po tako dolgih letih. Zganil sem se, ona pa prav tako in pri tem me je sunila s komolcem v brazgotino. Zatajil sem stok, vendar ga je občutila, ker je naglo pokleknila k meni in šla s kazalcem rahlo čez moje čelo.

»Prinesla vam bom obkladek,« je ponudila. Odklonil sem, kajti čudno me je spreletavalo in zbal sem se nečesa, kot da bi nastajajoči mrak prinašal nekaj, kar bi moral že zdravljati, če bi iskal in znal iskati.

Spremila me je kos poti in zamišljeno rekla, ko sva dospela na nabrežje: »Kdove, če ne bi zdaj gledala oba na to drugače. Lahko da bi si stala nasproti kot tujca, če bi se srečala. Rada bi se mu,« je rekla čisto tiho, »zahvalila za deklico. Zelo veliko sem mu dolžna.«

Ni mi ponudila roke. Preden je utočila med vrbovje, je zmajala z glavo in slisl sem, kako je zamrmrala: »Nekaj ga je moralo zadržati.«

Prisluškoval sem nečemu v sebi in tako nisem zaslišal novih korakov. Skoro zaletel sem se v mlado, čedno dekle, ki je hitelo po bregu navzdol.

»Dober večer,« je pozdravila, čeprav je bilo še kar svetlo, »prihajate od reke? Mater iščem in najbrž je v tistem grdem starem mlinu.«

Spominjala me je na nekaj, le da nisem mogel razvozlati na kaj.

»V mlinu jo boste našli,« sem pokimal in sedel pred šotor. Pod menoj je brbotala reka in rad bi bil doumel njeno govorico.

PRIPOROČILO

menoj razvneli prepiri, na las podobni tistim, ki so mi naredili v »Škornjih« tolike skrbi. Prejšnji teden je prišlo do neljube scene. Direktor me je poklical v svojo sobo in pričel kričati:

— Preslepili ste me, Pan Pegaszyk!

— Jaz vas?

— Dal človek vas ne more prepoznati! Popolnoma ste se spremenili; od vas sem pričakoval čisto kaj drugega.

— Kaj pa?

Direktor je iz predala pisalne mize izvlekel priporočilo Maiewskega in mi ga izročil.

— Hitro sem preletel vrste, ki so me priporočale in obstal ob karakteristikli moje osebnosti:

Rad pije. Popustljiv. Rad ima mahinacije, s katerimi je mogoče izgrajevati pozitivne predpise...

Od jeze sem pordečel.

— To je — neverjetna laž! sem vzkliknil. Za nič od vsega tega mi ni! Ravno narobe!

— Saj v tem je stvar! je z vzdihom rekel direktor in mi pokazal vrata.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijske oddaje — 5.33 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opažanja — 5.43 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 Še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 šport — 18.45 Note in beleške — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 šport iz vsega sveta.

Sobota, 14. 8.: 5.05 Ljudske viže — 7.55 Naš hišni vrt — 10.00 Glasbeni kaleidoskop — 11.00 Naša lepa domovina — 14.00 Zabavni koncert — 15.30 To rad poslušam — 16.15 Možje okoli nadvojvode Janeza — 18.00 Mala solistična parada — 18.40 Umetnostna in kulturna kritika — 19.40 Melodija in ritem — 20.10 Šport v orehovi lupini — 22.22 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 15. 8.: 6.10 Igra na orgle — 6.35 Ljudska glasba — 8.05 Zvenčel jutranji pozdrav — 8.15 Tipični dunajski originali — 9.45 Melodije Rudolfa Kattiniga — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 Otroška oddaja — 16.30 Dunajska glasba — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Podoba pokrajine — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Govori deželni glavar Sima — 19.40 Deželni razgledi — 20.10 Zvenčel Avstrija — 21.30 Tujci med potjo.

Ponedeljek, 16. 8.: 5.05 Pihalni zvoki — 9.00 Ljudske viže — 10.00 Zabavna glasba — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Knjižni kotiček — 14.45 Koroška pesništvo — 15.00 Komorna glasba — 16.15 Za ženo: Ne bomo umrli od gladi — 16.30 Otroška oddaja — 18.00 Oddaja kmetijske zbornice — 19.15 In ljudje so tako

Petek, 20. 8.: 5.05 Pihalni zvoki — 9.00 Ljudske viže — 9.30 Klavirska glasba — 10.00 Zabavna glasba — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Vesele zgodbe, ljudska glasba — 14.45 Koroški avtorji: Josef A. Pilz — 15.00 Celovski madrigalisti pojejo duhovske pesmi — 16.15 Žena v kmetijstvu — 16.30 Otroška oddaja — 16.45 Vabijo nas sončni dnevi — 17.10 Glasba za konec tedna — 18.00 Oddaja delavske zbornice — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Zvenčel alpska dežela — 21.10 Ljudstvo in domovina — 22.20 Okret-nica jugovzhod.

Slovenske oddaje

Sobota, 14. 8.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 15. 8.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 16. 8.: 13.45 Informacije — Iz ljudstva za ljudstvo — Koroške narodne.

Torek, 17. 8.: 13.45 Informacije — športni mozaik — Umetne pesmi — Cerkev in svet.

Sreda, 18. 8.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom.

Četrtek, 19. 8.: 13.45 Informacije — Otroci igrajo za otroke.

Petek, 20. 8.: 13.45 Informacije — Slovenske popevke.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutranja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni nočturno.

Sobota, 14. 8.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Pihalni orkester RTV Ljubljana — 12.10 Iz domače koncertantne literature — 12.40 Po domače z domačimi ansambli — 14.10 Z velikimi zabavnimi orkestri — 14.30 Poje basist Milivoj Bačanovič — 15.40 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 16.40 Dabimo se ob isti uri — 17.10 Gremo v kino — 17.50 Klavir v ritmu — 18.15 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 18.45 S knjižnega trga — 19.15 Z ansamblom Milana Križana — 20.30 Srebrni Buda, zabavna radijska oddaja — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 15. 8.: 6.50 Danes za vas — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.40 Skladbe za mladino — 9.05 Koncert iz naših krajev — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Z domačimi ansambli — 14.05 Slovenske narodne v raznih izvedbah — 14.30 Humoreska tedna — 14.50 Godala v ritmu — 15.05 Igramo za razvedrilo — 16.00 Radijska igra — 17.05 Nedeljsko športno popoldne — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Zabavno glasbena oddaja — 22.20 Plesna glasba — 23.15 Jazz za vse.

Ponedeljek, 16. 8.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Pesmice za najmlajše — 9.30 Lahka glasba slovenskih avtorjev — 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru — 14.10 Iz partitur Mojmir Sepeta in Boruta Lesjaka — 14.35 Voščila — 15.40 Poje moški zbor iz Ribnice — 17.10 Ponedeljkovo glasbeno popoldne — 18.35 Orgle v ritmu — 18.45 Kulturni poletni vodnik — 19.15 Z ansamblom Jožeta Krežeta — 20.00 Iz opere „Mefistofeles“ — 20.50 Melodija za melodijo — 21.30 Z Jožetom Privškom — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Slovenski pevci zabavne glasbe.

Torek, 17. 8.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Počitniško popotovanje — 9.20 Pojeta Eida Viler in Lado Leskovar — 9.40 Počitniški pozdravi — 12.10 Iz opere „Koššana“ — 12.40 Vedri zvoki z ansamblom Lajzeta Slaka — 14.10 Goriški oklet — 14.40 Mladinska oddaja — 15.40 Flavlist Miloš Pahor — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 V tork nasvidenje — 18.45 Z ansamblom Bele vrane — 19.15 Z ansamblom Dorka Škoberneta — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Radijska igra — 22.15 Mozartov večer — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

Sreda, 18. 8.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Operna matineja — 9.05 Kaj vam pripoveduje glasba — 9.20 Lepe melodije — 9.40 Slovenske narodne v priredbi Slavka Miheličiča in Karla Pahorja — 12.10 Škrjančeve skladbe za godala — 12.40 Od vasi do vasi — 14.10 Ob lahki glasbi — 14.35 Voščila — 15.40 Iz jugoslovanske simfonične glasbe — 17.10 Musorgski s Solijem in Karajanom — 18.15 Iščemo popevko poletja — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 22.15 S festivalov jazz — 23.15 Popevke se vrstijo.

Četrtek, 19. 8.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Počitniško popotovanje — 9.20 Vesela godala — 9.45 Pesem iz mladih dni — 12.10 Iz Dvorakove opere „Rusalka“ — 12.40 Čez polja in potoke — 14.10 Lahka glasba za razvedrilo — 15.40 Jodlerji s švicarskih planin — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.30 Operetne uverture — 18.45 Naš podlistek — 19.15 S kvartetom Silva štingla — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Vabimo vas na bralno vajo — 22.15 Iz opusa srbskega skladatelja Vojislava Vučkoviča — 23.10 Od popevke do popevke.

Petek, 20. 8.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Operna matineja — 9.05 Počitniško popotovanje — 9.20 Popevke slovenskih avtorjev — 9.45 Skladbe za mladino — 12.40 V ritmu koračnic — 14.10 Melodije skladatelja Marijana Vodopivca — 14.35 Voščila — 15.30 Napotki za turiste — 15.40 V plesnem ritmu — 17.10 Človek in zdravje — 17.20 Operni koncert — 19.15 Z ansamblom Franca Fiereta — 20.00 Poje moški zbor „Kaval“ iz Šofije — 20.30 Top-pops 13 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Jazz pred polnočjo.

50 let Dunajskega velesejma

Od 5. do 12. septembra 1971

s 30 strokovnimi sejmi kot težišči v okviru večvrstnega sejma konsumnega in investicijskega blaga

SEJEMSKA PALAČA

Konsumno blago in predmeti višje potrebe

Modne revije: Peljasta moda iz Avstrije

Razstava krznene mode

Kolektivne razstave inštitutov za gospodarsko pospeševanje Koroške,

Nižje Avstrijske in Tirolske

Posebna razstava: „Sam si napravi — rokodelčenje ni težko“

Paviljon iznajdb

SEJEMSKO RAZSTAVIŠČE

Investicijsko in konsumno blago za industrijo, obrt in trgovino

Strokovni sejem kmetijskih strojev in orodja — spet z večjo ponudbo na bistveno razširjenem zemljišču

Kmetijske posebne razstave:

„Naše vino — avstrijska specialiteta“

Semena — Poučna razstava mineralnih gnojil — Nasvetovanje o kmetijskih strojih

Razstava konj, goveda in svinj

Posebne razstave: Embalaža — Foto — Kino — Optika

V paviljonu dunajske trgovinske zbornice: „ALU 71“

V paviljonu dunajske delavske zbornice: 25 let poddržavljene industrije

Uradne narodne razstave iz 18 držav

POSEBNA AVTOBUSNA ZVEZA MED SEJEMSKO PALAČO IN RAZSTAVIŠČEM

4000 znanstvenikov se bo zbralo v Ljubljani

Od 23. do 28. avgusta bo Ljubljana prizorišče pomembnega znanstvenega dogodka — mednarodnega kongresa svetovne federacije za obravnavanje podatkov „IFIP 71“. Na kongres pride svetovna elita znanstvenikov, ki se ukvarjajo z elektronskimi računalniki. Kongres bo spremljala razstava, kjer bo 81 tvež iz 17 držav predstavilo najnovejše dosežke v računalniški tehniki.

Na največji kongres, ki je bil kdajkoli v Ljubljani, pride okrog 4000 gostov, razstavljavcev in udeležencev kongresa. Glavni del kongresa bo v tivolski dvorani, na voljo pa bodo še druge dvorane s skupno 7623 sedeži. Računajo, da bo med kongresom več kot 200 različnih sestankov. Osrednji informacijski center bo v tivolski dvorani, kjer bo menjalnica, tiskovni center, stalna zdravniška služba, udeleženci pa bodo tukaj dobili tudi vse podatke.

Sinhroniziranega prevajanja ne bo, ker je uradni „računalniški jezik“ angleščina, na voljo pa bodo prevajalci za ruski, francoski, španski in jugoslovanske jezike.

Elektrotehniška zveza Slovenije je prispevala svoj delež ob 5. svetovnem kongresu IFIP z izdajo obširne in nadse aktualne knjige z naslovom „Elektronski računalniki“ (Osnove, programiranje, uporaba). Knjiga je slovenski prvenec na področju sistematičnega prikazovanja obsežnega gradiva o računalniški vedi, sodelovalo pa je 26 avtorjev.

prijetni — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Radijska igra — 21.10 Komorna godba na pihala — 21.30 Ljudska glasba iz Avstrije.

Torek, 17. 8.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Ljudska glasba — 9.30 Dežela ob Dravi — 10.00 Zabavna glasba — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Za mladino — 14.45 Ljudska prosveta na Koroškem — 15.00 Ljudska glasba — 16.15 Za ženo: Ne bomo umrli od gladi — 16.30 Otroška oddaja — 17.10 Pisan venček melodij — 18.00 sindikalne zveze — 19.15 In kaj pravite vi? — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Solnograške slavnostne igre — 21.40 Kadar gre kdo na potovanje.

Sreda, 18. 8.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Ljudska glasba — 9.30 Vesele note — 10.00 Zabavna glasba — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Srečanje: Ljudska glasba iz Koroške, Slovenije in Furlanije-Juljske krajine — 15.00 Ura pesmi — 16.15 Za ženo: Ne bomo umrli od gladi — 16.30 Zlata opereta — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Oddaja industrije — 19.15 Jezik domovine — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Za prijatelja planin — 20.25 Nogomet — 21.15 Zvenčel filmski obzorik.

Četrtek, 19. 8.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Ljudska glasba — 9.30 Vesele note — 10.00 Zabavna glasba — 11.00 Ljudska glasba — 14.45 Zabeleženo na koroških cestah — 16.15 Za ženo: Ne bomo umrli od lakote — 16.30 Pravljice iz vsega sveta: Afrika — 17.10 Igramo opereto — 17.50 Izvršitev kazni v Avstriji — 18.00 Oddaja obrtnega gospodarstva — 19.15 Na obisku pri koroških pihalnih godbah — 20.10 Radijska igra — 20.55 Pesem in glasba — 21.15 Iz domačega glasbenega ustvarjanja.

Avstrija 1

Sobota, 14. 8.: 15.00 Za otroke — 15.25 Počitnice na ladji — 15.50 Evropsko prvenstvo v atletiki — 16.30 Beatclub — 17.00 Evropsko prvenstvo v atletiki — 18.00 Tedenski obzorik — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Kultura aktualno — 18.50 Glasbena oddaja — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Zgodbe o ženah zgodovine — 21.45 šport — 22.30 Čas v sliki — 22.45 Srečno pot — 22.50 Razbrzdano podzemlje.

Nedelja, 15. 8.: 14.55 Avtomobilске dirke in atletika — 17.30 Za otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Balet pleše okoli sveta — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 šport — 20.15 Zgodba o Iskalcih zakladov — 21.30 Evropsko prvenstvo v atletiki — 22.00 Čas v sliki.

Ponedeljek, 16. 8.: 18.00 Znanje aktualno — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 18.50 Iz začetkov filma — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Vaš nastop, Al Mundy — 21.05 Telesport — 22.05 Čas v sliki.

Torek, 17. 8.: 18.00 Rihard Levjesrčji — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Kultura aktualno — 18.50 Zahodna od Santa Fe — 19.16 Pregled sporeda —

Za večletno delo v Škocijanu iščemo

**ZIDARJE
TESARJE
in
POMOŽNE DELAVCE**

Diplomirani inženirji Hilscher & Hanseli pri občinskem uradu Škocijan

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba s o. J. Drava, Celovec - Borovlje.

19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Vojna in mir, film — 22.55 Čas v sliki.

Sreda, 18. 8.: 11.00 Letalski alarm v San Franciscu — 12.35 Telesport — 17.00 Za otroke — 17.40 Mednarodni mladinski obzorik — 18.00 Pri nas ob Renu — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.50 Ena odveč v Tourlezanni — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Zadnje pozdrave, ljubi Charlie, komedija — 21.55 Čas v sliki.

Četrtek, 19. 8.: 18.00 Rihard Levjesrčji — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 športni mozaik — 18.50 Vedno ko je jemal pitule — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Vojna in mir, 2. del — 21.40 Dežela, ki je videla Vergila — 22.15 Čas v sliki.

Petek, 20. 8.: 11.00 Izgubljeni sin — 18.00 Mednarodni kmetijski obzorik — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.50 Cesarčin sel — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Akti XY — 21.15 Aktualni dogodki — 22.15 Čas v sliki — 22.30 Vesel konec tedna — 22.55 Akti XY.

Avstrija 2

Sobota, 14. 8.: 18.30 Aktualni dogodki — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Srečno pot — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Figaro se lači, komedija — 21.40 Telereprize.

Nedelja, 15. 8.: 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Pod drobnogledom — 20.00 Šah kraljevske igre — 20.15 Letalski alarm v San Franciscu — 21.50 Telereprize.

Ponedeljek, 16. 8.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Zadeva Lena Christ — 21.50 Telereprize.

Torek, 17. 8.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Caterina Valente a L'Olimpia, zabavna oddaja — 21.15 Družina Adamovih — 21.40 Telereprize.

Sreda, 18. 8.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Izgubljeni sin, film — 21.40 Telereprize.

Četrtek, 19. 8.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Pesmi iz operet in musiclov poje Hermann Prey — 21.55 Telereprize.

Petek, 20. 8.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Vesel konec tedna — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Kaj ste napravili z Jeffersonom, Alfred? — 21.15 Nevidni tretji, vohunski film — 23.25 Telereprize.